

גליון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י חבורת קנין תורה

נציב חודש כסלו

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה יוסף ארי' בריננער הי"ו

לעיינ' וקנינו מו"ה יצחק ב"ר דוד הלוי ע"ה

חבורת
קנין תורה
ד'באבוב

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
אין התורה נקנית אלא בחבורה (בית סגור)

שינון לחזרה

חולין גליון כ"ב

ב' וישב - ויגש
תשפ"ה

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד י"ד

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות
מס' חולין דף קח: עד דף קיב:

אלא על כרחך צריך לפרש דהיינו כשלא ניער הקדירה בתחלה – וקבלה החתיכה טעם החלב, אבל לבסוף ניער או כיסה הקדירה, וחזרה ופלמטה טעם החלב באחרות.

מיהו לכאורה קשה עדיין, שהרי כל מה שבלעה מקודם הרי היא פולטת עכשיו, וזה הפליטה לבד אין בו כשיעור לאסור כל הקדירה. אלא על כרחך סבירא ליה ד'אפשר לסוחטו' אסור, מפני שכל החתיכה נעשית איסור – וכל הנסחט ממנה אסור, וכל הנשאר בה אסור. וכיון דאף טעם בשר שבה נאסר, חוזר ואוסר האחרות אפילו הן אלק, משום דמין במינו לא בטיל.

דף ק"ט ע"א

• מזה דאמר רבי 'נראין דברי רבי יהודה כשלא ניער ולא כיסה ודברי חכמים בשניער וכיסה', מבואר דרבי יהודה עצמו סובר דאפילו כשניער וכסה מתחלה ועד סוף נמי כל הקדירה אסורה. ולכאורה כהאי גוונא לא בלעה כלל חתיכה ראשונה

בזכר הוה כגופו ושרשו של איסור, אבל כאן כיון שקיים להו למזל שאין שום טעם הולך ממתיכה זו רק בשר לצד ואל שום חלב הוה כאלו זה אלוהו ז"ל ואמר נחמד מן הבשר זה חתיכה קטנה שאין זה שום טעם חלב ושרין; רשב"א בתורת הבית (שער ד' בית א'), הנהיג מזה"א מונח בשר י"ד (סי' ק"ה סק"י).

[אבל הר"ן והרישב"א פירשות כוונת הגמרא דהיינו רק מקודם שהוכיח הגמרא דרבי יהודה סבירא ליה דאפשר לסוחטו אסור, אם כן כל שאין החלב יוצא רק הבשר הרי הוא היתר].

³ מדלג קנינו 'אמר רבי לא אמר רבי יהודה אלא כשלא ניער'.

דף ק"ח ע"ב

אפשר לסוחטו

כבר נחלקו תנאי אם 'אפשר לסוחטו' מותר או אסור. דשינונו בברייתא, טפת חלב שנפללה על החתיכה [וחיין לרובב] לרבי יהודה, כיון שנתנה טעם בחתיכה, החתיכה עצמה נעשית נבילה – ואוסרת כל החתיכות כולן, מפני שהן מינה [ואפילו הן אלק, שיש בהן כדי לבטל החתיכה שנאסרה. דכיון דמינו נינהו לא בטיל טעמא דבשר דנפיק מיניה, שאף טעם הבשר נאסר].

לחכמים, אין המיפה אוסרת עד שתתן טעם ברוטב, ובקיפה [ודק דק של בשר שיוור לשולי קדירה], ובחתיכות.

אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה, כשלא ניער הקדירה ושלא כיסה אותה [ושהמנער את הקדירה מתפשט הטעם בכלה, וכן המכסה אותה מפני שמי השוליים עולים עד פה ויורדין]. ונראין דברי חכמים, בשניער הקדירה וכיסה אותה.

הא דאמר רבי 'נראין דברי רבי יהודה כשלא ניער ולא כיסה', אין לפרש דהיינו כשלא ניער ולא כיסה הקדירה כלל. דאם כן למה יאסרו חתיכות האחרות, הרי חתיכה הראשונה בלע הרי היא טיפה של חלב, ומעולם לא פלטה אותה לתוך חתיכות האחרות, שהרי החלב בנגה של חתיכה הוה.

⁶ וכל שאין החלב נפלג כלל אין הבשר לצדה אוסרת אף שכבר נעשית נבילה, אינה כנבילה לענין זה שיאסר פליטת הבשר לצדה, [דרכו כל זמן שהחלב מעורב

שמא חתיכה ראשונה ודאי אסורה, ד'אפשר לסחטו' אסור. ולא נחלקו חכמים אלא על מה שאסר רבי יהודה אף שאר החתיכות ואפילו הן אף 'מפני שהן מינה', למעמיה דמין במינו לא בטל. ואמרו חכמים דלעולם אין חתיכה זו אוסרת את השאר, עד שיהא 'בחתיכה' כדי לתת טעם בכולן, אבל אם אין בחתיכה ליתן טעם בכל הקדירה שאר החתיכות מותרות דסבירא להו דמין במינו נמי בטיל.

תירץ, דבשלמא אם חכמים סוברים כרבי יהודה דמין במינו לא בטל, ולא נחלקו רק לענין 'אפשר לסחטו', ולרבנן אף חתיכה הראשונה מותרת משום דאפשר לסחטו מותר, מובן למה אמר רבי דנראין דברי חכמים המתירין בשניער בתחלה דלא בלעה כלל חתיכה ראשונה.

אבל אם אמרינן דלכולי עלמא אפשר לסחטו אסור, וחתיכה ראשונה לכולי עלמא אסורה, אלא שנחלקו האם מין במינו בטל, והא דהתירו חכמים בין שניער בתחלה ובין שלא ניער בתחלה היינו רק שאר החתיכות. נמצא שהם מודים לרבי יהודה שהחתיכה הראשונה אסורה ואפילו בשניער מתחלה, משום גזירה שמא לא ניער יפה. ואם כן האיך אמר רבי 'נראין דברי חכמים בשניער', הא כיון שרבי תלה טעמו בהא דניער מתחלה, על כרחך סבירא ליה דהניעור הוא שמתירתה ואם כן אף חתיכה ראשונה מותר, דלא חיישי לשמא לא ניער יפה יפה. ואם כן נמצא דאינו סובר כחכמים כלל שגם בניער מתחלה אוסרים הם חתיכה הראשונה מיהת, ולא הוה ליה למימר רק 'נראין דברי רבי יהודה האוסר בכולן בשלא ניער בתחלה אלא בסוף, ודכיון שקיבלה הטעם ונאסרה אוסרת חברותיה בכל שהוא דמין במינו לא בטיל', אבל אין נראין דברי רבי יהודה כשניער בתחלה ודלא חיישינן לשמא לא ניער יפה יפה', [אבל גם אין נראין לו דברי חכמים המתירין באחרות ואוסרין מיהא בראשונה, אלא סבירא ליה דהכל מותר].

⁷ ולפי זה הכי קאמר רבי, 'רואה אני את דברי רבי יהודה לאסור אף בשאר החתיכות בשלא ניער בתחלה', כיון שקבלה טעם האיסור ונעשית איסור, וניער לבסוף, וחזרה ופלטה באחרות ומין במינו לא בטיל. 'ואין אני רואה דבריו כשניער בתחלה', כיון דלא נעשית החתיכה איסור, ולשמא לא ניער יפה לא חיישינן.

⁸ אע"ג דהיה אפשר לומר דלא אסרי רבנן אלא בשלא ניער מתחלה, דאפשר לסחטו אסור, אבל בניער מתחלה לא אסרי אפילו חתיכה ראשונה, דלא חיישי לשמא לא ניער יפה, מכל מקום לא שייך שיאמר רבי דנראין לו דברי חכמים כשניער' כיון דלא איירי חכמים בניער ולא ניער ויכול להיות דאינו נמי אסרי לחתיכה ראשונה אפילו בניער דחיישי נמי לשמא לא ניער יפה, ולא פליגי על רבי יהודה רק צמין צמין אי בטיל; מהר"ם.

יותר מן האחרות, ואם כן קשה למה יאסר כהאי גוונא – והרי במיפה הזאת אין שיעור לאסור את כל החתיכות.

וצריך לפרש שיטת רבי יהודה, דסבירא ליה שאף אם ניער וכיסה מתחלה ועד סוף, חוששין שמא לא ניער תחלה יפה יפה ולא כסה יפה יפה ובלעה החתיכה טעם החלב, ואחר כך פלטה כשניער בסוף.

אלא דבזה חולק עליו רבי, ולא סבירא ליה דחיישינן שמא לא ניער וכיסה מתחלה יפה יפה. ולכן בשניער וכיסה נראין לו דברי חכמים. אבל בהא ד'אפשר לסחטו' אסור, ובמין במינו לא בטיל, סבירא ליה לרבי כרבי יהודה.

• הא דאמר רבי 'נראין דברי חכמים כשניער וכסה', אין לפרש דהיינו באופן שניער או כיסה רק בסוף ולא בתחלה ודאף על גב דקבלה את הטעם, קאמר רבי דרואה הוא את דברי המתירין, הואיל וניער בסוף חזר ונסחט, וקסבר אפשר לסחטו מותר. דהא אמר רבי שנראין לו דברי רבי יהודה האוסר בזה.

אלא על כרחך צריך לפרש דנראין לו דברי חכמים כשניער מתחלה ועד סוף. דכיון דפשט מתחלה הטעם בכל קדרה ואין בה כדי לאסור את כולה, הקדירה מותרת. ואין נראין לרבי דברי רבי יהודה בזה, שחשש שמא לא ניער הקדירה יפה יפה מתחלה.

ומדקאמר רבי 'נראין דברי חכמים בשניער וכיסה' והיינו מתחלה ועד סוף, ואין אני רואה את דבריהם מה שהתירו בשלא ניער מתחלה רק בסוף, מבואר דחכמים עצמן סבירא להו שאף כשניער בסוף ולא ניער בתחלה מותר הכל. הרי מבואר דסבירא להו 'אפשר לסחטו' מותר. ולכן כשניער אפילו רק לבסוף, נסחט הטעם מן חתיכה שנאסר, ונתפשט הטעם בכל הקדירה, וכיון דליכא שיעור נותן טעם בכל הקדירה, הכל מותר.

הרי מבואר דנחלקו בזה רבי יהודה וחכמים, דלרבי יהודה 'אפשר לסחטו' אסור, ולחכמים 'אפשר לסחטו' מותר.

• הקשה לו רב אחא מדיפתי לרבינא, מהיכי תיתי דנחלקו רבי יהודה וחכמים ב'אפשר לסחטו', והא דאמרו חכמים שאינו אוסר הקדירה 'עד שתתן טעם ברוב וכו'', היינו שהטיפה צריך ליתן טעם בכל הקדירה, ואם לא כן אף חתיכה הראשונה מותרת.

⁹ ונמדדתי רש"י אלו שכתב 'ואח"כ צלעה כשניער צסוף' משמע לכו כדברי רש"י הנ"ל דהערה, דאין הצער צענמה אוסרת, לפי מה שמשמע מדברי רש"י שהיה החתיכה עכ"פ מקצתה צרוט, ומ"מ אינה אוסרת רק כשניער לבסוף שאז גם טיפת החלב יולא; בית מאיר.

קנין תורה

כחל שבישלו בחלב

ללישנא קמא אמר רבי זירא בשם רב, שהכחל שנצלה בחלב, אינו עובר עליו, ואפילו לכתחלה מותר לאכלו.^א

ללישנא בתרא אמר רבי זירא בשם רב, שאף דאינו עובר עליו, מכל מקום אסור לאכול הכחל שנצלה בחלב.

תנן במשנתנו שאם לא קרעו להכחל אינו עובר עליו, ומשמע שרק אינו עובר עליו, אבל איסור מיהא איכא. ולכאורה היינו **כלישנא בתרא** ולא כלישנא קמא. תירצו, דלעולם בדין הוא דאיסורא נמי ליכא. ואידי דבעא למיתנא סיפא, הלב קורעו ומוציא את דמו, ואם לא קרעו אינו עובר עליו, דהתם רק אינו עובר עליו כיון שאין בו כוית, אבל מכל מקום איסור הוה דחצי שיעור אסור מן התורה. לכן נקט אצל כחל נמו לשון זה 'דאינו עובר עליו', אף דמותר לכתחלה וליכא אפילו איסור.

שנינו בברייתא, הכחל קורעו ומוציא את חלבו, לא קרעו אינו עובר עליו. הלב קורעו ומוציא את דמו, ואם לא קרעו לפני בישולו, קורעו לאחר בישולו, ומותר. דלכאורה יש לדייק, דרק הלב צריך קריעה לאחר בישולו, אבל כחל אין צריך קריעה לאחר הבישול משום שהוא מותר לכתחלה באכילה, והיינו **כלישנא קמא** דרב ולא כלישנא בתרא. אבל דחו דיש לומר דאדרבה משום הכי לא נקט דצריך לקרוע הכחל לאחר הבישול, משום דרק הלב סגי ליה בקריעה לאחר בישול, משום דבשעת בישול לא בלע משום דחלב חלק הוא ואינו בולע. אבל כחל לא סגי ליה בקריעה לאחר בישולו, דלפי שהוא רך כבר נבלע בו החלב על ידי בישול, ותו לא מהני ביה קריעה.

שנינו בברייתא **כלישנא קמא** דרב, כחל שבישלו בחלב, מותר באכילה. אמנם קבה של טלה או של עגל שיונקים החלב לתוך קבתן שבישלה בחלבה, אסור באכילה. ומה הפרש בין זה לזה; החלב שבקבה כנוס במעייו – ומושיצא מדדי הבחמה חלב

ומסיים הגמ', דתו לא מידי, ואין לשנות את הסוגיא, אלא ודאי נחלקו רבי יהודה וחכמים באם 'אפשר לסחטו' אסור או מותר.

דף ק"ט ע"ב

קריעת הכחל והלב

תנן במשנתנו, הכחל (ודדי הבחמה שיש בהם חלב), קורעו ומוציא את חלבו כדי לאכלו. ואם לא קרעו, ואכלו עם החלב שבה, אינו עובר על אכילתו ובישולו ללקות עליהם, משום דחלב שחוטף לא מיקרי 'חלב'.

חלב – שהדם כנוס בתוכו, קורעו ומוציא את דמו לפני אכילתו. ואם לא קרעו, ואכלו בדמו, אינו עובר עליו להתחייב בכרת ודאיירי בעוף שאין בו כוית דם.^א

^א ופסקין ד'אפשר לסחטו' אסור, כיון שרבי סובר כרבי יהודה בזה, וגם רב ורבי יוחנן ורבי חנינא נמי כוותיה סברי לעיל. ואף על גב דשמואל וריש לריש חולקין עליהם, הא אמרינן לענין איסורא לימא לדברי שמואל במקום רב ורבי יוחנן.

ועדיין כרבי יהודה בין צטיפת חלב שנפל על החמירה ולא יער ויש בה כדי לימן טעם בלתי חמירה, ובין בחלב הדבוק בחמירה שזר ויש בו לימן טעם זה ואפילו אין בו כוית דהוי חצי שיעור אסור מן המורה, והחמירה עצמה נעשית נבלה ואין מועילין שאר החמירות לנטלה דכולן נאסרות, ואפילו הן אלק, דהא נמי קיימא לן כרבי יהודה דמין צמיו לא בטיל דקס ליה רבי צטיפתיה, וגם רב ושמואל נמי צטיפתיה קיימי, שאמרו 'כל איסורין שבתורה צמיו צמשהו', וכן שנינו כותייהו במס' עבודה זרה (דף ע"ג:). ואף על גב דרבי יוחנן וריש לקיש חולקים עליהם, וכן שנינו צבריתא כותייהו, הא שמעינן לאצוי ורשא דבתראי הוו דקמו כרז ושמואל במס' עבודה זרה (דף ס"ו:).

וכן במס' פסחים (דף ל.) פסק רבא הלכתא כרז דמין צמיו צמשהו, דאמר רבא הלכתא חמין צמיו צין צמיו צין שלא צמיו צמשהו. ומפרשין טעמא צמיו צמשהו - רב לטעמיה דאמר כל איסורין שבתורה צמיו צמשהו. ושלל צמיו גור רב צמין אטו מינו, משום דלא צדילי אינשי מיניה וחתו לזולתי ציה. הרי שמע מינה צמיו צמשהו הלכה כרבי יהודה - צין צמשהו לסחטו אסור וכולה נעשית נבלה, צין צמין צמיו לא בטיל.

אבל אם יש צרוצ לצדו יותר מששים מכל החמירה שקבלה את הטעם, הרוצצ מצטלה ומשליכה, וכולן מותרות. דהא אפילו רבי יהודה מודי דכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבא עליו ומצטלו.

[רש"י מציא יש ספרים שגרסו להיפוך, דאמר רבי נראין דברי רבי יהודה צמיו צמשהו וקסה הקדירה, ונראין דברי חכמים כשלל יער ויכסה', ולא אפשר לאוקמא. דאם כן כולהו מודו דחמירה ראשונה נאסר. דכיון דמוקי פלוגתייהו נמי בשלל יער כלל, אם כן על כרחך לרבנן נמי קיימא אסורה, דהא צלע ולא פלט, ואין כאן מחלוקת אלא באחרונות, ואם כן לא איירי צ'אפשר לסחטו' מידי, הלכך לא גרסינן לה].

^א במס' כריתות (דף כ"ג:), מוקים למשנתנו דאיירי צלע של עוף שאין צמיו שיעור כוית. אבל אם אכל לב של צמיה, חייב כרת ומלקות אם לא קרעו לאחר בישולו, אלא שאין צמיה הלב נאסר כדאמרין במס' פסחים (דף ע"ד:). שהלב 'שיע' דיינו חלק ואינו בולע.

[ולפי זה קא משמע לן משנתנו דקיס להו לחז"ל דאין צדוק צלע יותר מכזית דס, יהיה אחיה מין שיהיה, מגדול ועד קטן; פלתי סי' ע"ג סוסק"צ].

^ב תוס' (ד"ה אינו) צביאור דברי רש"י. אבל אם צישלו צחלבו, ילא החלב וחוזר ונבלע צבשר הכחל, ונאסר, כמו שכתבנו להלן צסוגיין.

^ג דהא אפילו נסחטו ממנו ויאל אמרינן לקמן (דף ק"ה:). דחלב שחוטף מדרבנן הוא, וחלב זה כיון דמוצלע ולא פירש, אפילו איסור דרבנן ליכא.

^ד כמו שכתבנו לעיל הערה ז'.

^ה ואף דמוקדם צבישלו צודאי צריך לקורעו לכתחלה, סבר דכשנצטל דכבר פלט צמקצת הקילו צו אף צלל קריעה, ורק צמי שיש לו רוב חלב צעי קריעה; תוספות ד"ה הא כחל.

ונמצא דרב נחמן חולק על רב לשני הלשונות, דבלישנא קמא אמר רב דצריך לקורעו לכתחלה, אלא שאם צלאו בלי לקרעו מותר לכתחלה באכילה. וללישנא בתרא סבירא ליה דאם לא קרעו, אף באכילה אסור. וכן לרבי אלעזר, צריך לקרעו או שתי או ערב. ואילו לרב נחמן מותר לכתחלה לצלותו בלי לקרעו כלל¹.

והא דשנינו בברייתא שכחל שבישלו בחלבו מותר, דמשמע דרק בדיעבד אם בשלו מותר, אבל לכתחלה צריך לקרעו. וועל כרחק איירי בברייתא בצלי, דאם איירי בכישול ודאי דאסור אף בדיעבד כיון שיצא החלב חוזר ונבלע בבשרו. תירץ רב נחמן, דבאמת אפילו לכתחלה נמי מותר לצלותו בלא קריעה. אלא אידי דקא בעי למיתנא סיפא 'קבה שבשלה בחלבה אסורה' דזה אפילו דיעבד אסור, תנא נמי רישא לענין כחל 'שבשלה', בלשון דיעבד.

דף ק"י ע"א

כשעלה רבי אלעזר מבבל לארץ ישראל מצאו לזעירי, שאל ממנו האם יש במקום הזה מי ששנה לרב זה הדין שכחל שבשלו בלא קריעה אסור באכילה ויהיינו כלישנא בתרא דרב לעיל. הראו לו בני המקום לרב יצחק בר אבודימי שהוא שנה לרב דיני כחל.

ונחלקו אמוראי מה השיב לו רב יצחק בר אבודימי לרבי אלעזר; לרב פהנא, אמר לו רבי יצחק בר אבדומי, אני לא שניתי לו לרב שום כחל לאיסור, בין כחל של בהמה מניקה ובין כחל של אינה מניקה. ורב ששנה לכם שכחל אסור באכילה, מעצמו שנה לכם כן, משום דמצא בקעה וראה שהיו מולולים באיסור בשר בחלב, החמיר עליהן. דרב נזדמן להמקום 'טמלפוש', ושמע אשה שואלת לחברתה, ליטרא של בשר כמה חלב צריך לבשלו. אמר רב, וכי לא למדו בני המקום הזה שאסור לבשל בשר בחלב. נתעכב שם רב ואסר להם אפילו כחל שנצלה בלא קריעה.

לרבי יוסי בר אבא, השיב לו רבי יצחק בר אבודימי לרבי אלעזר, אכן שניתי שכחל שנצלה בלא קריעה אסור, אבל רק בכחל של בהמה שהיתה מניקה ויש בדדיה חלב כנוס הרבה, אסור באכילה. ולאחר מכן חזר רבי חייא ושנה לו שאסור לאכול כחל שנצלה בלא קריעה, ומתוך שהיה מחודד והיה סבור

שחטא צנצר אסור מדרבנן. אלא צהכרת שיפרש רב נחמן את המשנה כלישנא בתרא דרב, דלינו עובר עליו מן התורה, אצל אסור מדרבנן.

[אצל רב נחמן אינו סובר להלכה כלישנא בתרא דרב, דהרי לרב נחמן מותר לכתחלה ללבוש צנצר קריעה. ואילו כלישנא בתרא אף ללבוש, אסור לכתחילה צנצר קריעה. אלא כוונת רש"י שמפרש המשנה כלישנא בתרא דרב; תוס' ד"ה הוה לקדירה, ועי' לב אריה].

"עי' צהכרת דלעיל.

הוא, ואסור. אולם חלב של כחל אינו כנוס במעי, שהרי לא יצא מדידי הבהמה בחייה ולא נאסף, אלא מובלע בבשר הוא, ולא בא לכלל חלב וזמיהו קודם צלייתו בעי קריעה לכתחלה, מדרבנן.

אופן קריעת הכחל

רב יהודה אמר אופן קריעת הכחל כדי להוציא ממנו החלב; קורעו שתי וערב, וגם כובשו בידיו לכותל כדי שיסחט חלבו.

רבי אלעזר אמר לשמשו, קרע לי הכחל קודם שתצלנו, ואני אוכלנו. ואף דכבר נתן במשנתנו דקורעו מתחלתו, ומותר. אשמעינן חידוש דכשצולה הכחל אין צריך אלא קריעה בעלמא – או שתי או ערב, לפי שהחלב הנוסף יוצא למטה, ומשיצא והרי הוא חלב, לא חזר לתוכו. ואין צריך קריעת שתי וערב וכבישה בכותל אלא כשבא לבשלו בקדירה, דאז צריך להוציא כולו מתחלה, לפי שכשהוא יוצא ממנו הרי הוא חלב גמור, ואם אינו מוציאו לגמרי נמצא חוזר ומתבשל עמו.

כל דבר שאסר הקב"ה התיר דבר כמותו

'ילתא' אשתו של רב נחמן אמרה לו לרב נחמן, הרי כל דבר שאסר לנו הקב"ה, התיר לנו דבר כמותו; (א) אסר לנו דם, התיר לנו כבד – שכולו דם קרוש הוא, ומעם דם לו. (ב) אסר לנו אשה נדה, התיר לנו דם מוהר של בתולים ושל ימי מוהר של יולדת. (ג) אסר חלב של בהמה, התיר חלב של חיה. (ד) אסר חזיר, התיר מוחו של של דג ששמו 'שיבוטא' שטעמו כמעט חזיר. (ה) אסר העוף ממא 'גירותא', התיר לשונו של דג שטעמו כגירותא. (ו) אסר אשת איש, התיר אשה גרושה ואף על פי שבעלה חי. (ז) אסר אשת אח, התיר יבמה. (ח) אסר אשה כותית, התיר יפת תאר.

ברצוני למעט מעט בשר וחלב, ומה אמצא היתר דוגמתו. אמר להם רב נחמן להטבחים, תנו לה כחל צלוי על שפוד. ואף דתנן במשנתנו דהכחל צריך לקורעו ולהוציא חלבו, היינו רק כאשר נתנו לקדירה לבשלו, דכיון שיצא החלב ממנו הוה חלב שחוטא, וכאשר חזר ונבלע אסר אותו. אולם כאשר צולין אותו בשפוד שהחלב היוצא אינו חוזר להבלע בתוכו, אין צריכים אפילו לקורעו.

"ולפי רב נחמן דמוקי המשנה צצישול ולא צללי, אינו יכול לטקור כרצ צלישנא קמא דמתניתין אינו עובר עליו ומותר לכתחלה קאמר. שהרי אם לא קרעו את הכחל לפני צישולו צדאי שאסור, שהרי החלב יא' וחזר ונבלע בתוכו וחלצ

קנין תורה גליון

תדיר. ראה רב חסדא שלא הטיל ציצית למליתו, שאל ממונו למה אין לך ציצית על מליתך. אמר לו רמי, מלית שאולה היא, ואמר רב יהודה מלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית.

דף ק"י ע"ב

אדחכי הביאו לאדם אחד שלא היה מכבד אביו ואמו, ורצו לכפתו על העמוד להלקותו. אמר להם רמי, שבקוהו, דאין להלקותו. דשנינו בברייתא, כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה, אין בית דין של מטה מוזהרין עליו. וכיון דכיבוד אב ואם כתיב בה למען יאריכו ימיו, אין בית דין של מטה מוזהרין עליו להיות כופין עליו לקיימו ודלכך פירש מתן שכרה, לומר אם לא תקיימה זהו עונשו – שלא תפול שכר זה.

אמר רב חסדא, אני רואה שאתה חריף טובא. אמר להם רמי, אם היית עמי במקומו של רב יהודה, הייתי מראה לך את חריפותי.

בישול כבד

אמר ליה אביי לרב ספרא, כאשר אתה עולה לארץ ישראל, שאל מהם האם מותר לבשל כבד בקדירה, או אסור מפני שפולט דם^י. ונאף על פי שכולו דם, אפילו לחכי לאחר שפירש ויצא, הרי הוא דם ואסור.

כאשר עלה רב ספרא מוצא לרב זריקא ושאלו האם מותר לבשל הכבד. אמר לו רב זריקא, אני בשלתי כבד לרב אמי, ואכלו.

^י דשנינו בצרייתא במס' כתובות (דף פ"ו.), כמה דברים אמורים דלרצעים מלקות ומו לא, במצות לא תעשה שכר נעשית העצירה. אבל מצות עשה שלפניו ואינו רוצה לקיימה – כגון שאומרים לו 'עשה סוכה' ואינו עושה, או 'עשה לולב' ואינו עושה, מכין אותו עד שתלך נפשו.

^י ר"ל אם היית שוכן עמי תמיד, כי עתה איני רק לפי שעה. ותלה המקום ברצו לכבדו, או שם היינו הולכין לישיבת רב יהודה בכל יום; מהר"ם שיף.

^י כתב הרא"ש (ס' כ"ז) דמתוך פרש"י משמע דספיקמו היה אם מותר לבשל הכבד בקדירה, אף לאחר שמלחה להוציא דמה, ומספקא ליה משום דיש בו ריבוי הדם, ושמה אין כח במלח להפליט כל הדם וכשהוא נמשל חוזר הדם ונבלע בתוכו.

[ו]יבאר במעדני יום טוב (אות ס') ראייתו מדברי רש"י, מדלא פירש שום טעם בספיקו של אביי למה נסתפק בו שיהיה מותר, ואם היה ספק קודם מליחה וכשיטת ר"ת דאפשר להכבד קיל משאר בשר כיון שהוא כולו דם, ומ"מ התירמו המורה. ונראה יוסף מזדד דאף לדברי הרא"ש צדעת רש"י יש לומר דבתרדומיה נסתפק, חדא דאפשר דקיל יותר משאר דם (כמשמעות דברי רש"י דף ק"א. ד"ה ומשום) ומותר אף קודם מליחה, ואת"ל דלא קיל יש להסתפק להיפוך דחמור ואפשר דלא מהני ליה מליחה מחמת ריבוי. אבל הוא מזדד יותר דרש"י ס"ל כר"ת דהשאלה היה לפני מליחה, אי קיל משאר דם או דכשפולט לחוץ לא קיל, אבל במליחה ודאי שרי (או כהר"ן דמליחה לא מעלה ולא מוריד, אלא אי אסור אסור אף במליחה, ואי שרי שרי אף בלא מליחה)].

שתלמידיו מיוחדין כמותו, כשהזכיר ושנאה לא פירש דהיינו דוקא בבחמה מניקה, וסבור שיבין רב שאין אסור אלא במניקה. אבל רב לא הבין כן, ולכן אמר רב שאסור אפילו בכחל של בחמה סתם, ולא דוקא בבחמה מניקה.

רבין ורב יצחק בר יוסף נודמנו לביתו של רב פפי, והביאו לפניהם תבשיל של כחל. רב יצחק בר יוסף אכלה, ואילו רבין לא אכלה. אמר אביי, רבין 'תכלא' ושכול – קובר את בניו, למה לא אכלה, הרי אשת רב פפי היא בתו של רבי יצחק נפחא. והרי רבי יצחק נפחא הוא 'מריה דעובדא' – זהיר במעשים טובים. ואם לאו ששמעה אשת רב פפי מבית אביה שמותר לעשות תבשיל זה, לא היתה עושה.

בסורא נהגו שלא אכלו כחל לגמרי – אפילו צלי ואפילו קרעו לפני הצליה. אולם בפומבדיתא לא נהגו בחומרא זה, אלא אכלו כחלי.

רמי בר תמרי שהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא, נודמן לסורא בערב יום כיפור. הוציאו כולם הכחלים מבהמתן וזרקו אותם, כמנהגם שלא אכלו כחל כלל. הלך רמי בר תמרי ולקטם ואכלם. הביאור לפני רב חסדא, שאלו למה עשית כן לאכול הכחל. אמר לו רמי, אני ממוקמו של רב יהודה שהוא אוכל כחל, ולכן גם אני אוכלו. אמר לו רב חסדא, וכי אין אתה סובר הא דאמרינן שהוציא ממקום למקום נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם, וחומרי המקום שהלך לשם. ואם כן כשבאת לסורא היה לך לנהוג כמנהג המקום שלא לאכול. אמר לו רמי, אכלתי הכחל חוץ לתחום העיר, ואין נהוג שם חומרי המקום. שאל ממונו רב חסדא, ומהיכן היה לך שם עצים לצלותו. אמר לו רמי, לקחתי הרצנים שאצל היקבים, והבערתים. שאלו רב חסדא, דלמא מיינן נסך הויא ואסורים בהנאה. אמר ליה רמי, ראיתי שלאחר י"ב חודש הו, שאינם אסורים עוד משום יין נסך. שאלו רב חסדא, שמה היו מושל גזל. אמר לו רמי, יאוש בעלים הוה, שראיתי שכבר צמחו עליהם עשבים 'חילפי' מחמת שנקבו ונהויל ומתקלקלן ונרקבין ולא נמלו משם, שמע מינה דאינו חושש. ראה רב חסדא שאינו מניח תפילין, שאלו למה אין אתה מניח תפילין. אמר לו רמי, חולי מעיים אני, ואמר רב יהודה חולי מעיים פטור מן התפילין מפני שצריך להלצן

^י רש"י לקמן (דף ק"א ע"ב ד"ה קפי) פסק, דלגלי צעי קריעה שמי וערב, ואם לא קרעו מותר ללשנא קמא דרב, דהא תניא כוותיה. וכשנחנו לקדרה קורעו שמי וערב וגם טמו ככותל.

^י דתנן במס' עבודה זרה (דף ל"ד.), דתרגמים חגים לחם אסורין יבשין מותרין, ואלו הם לחם – כל י"ב חודש.

(ב) שמא מתחלה לפני שנתבשל עמו, חלמו הכבד במים רותחים ונתבשל דמו בתוכו כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלו עמו אחרים. או חלמוהו בחומוץ שהחומץ צומתו כדי שלא יפלוט עוד דם אחר כך. ודמו המובלע בתוכו מותר, כל זמן שלא יצא לחוץ.

כי הא דרב הונא, שחלמו לו הכבד בחומוץ, ואחר כך היה מבשלה עם בשר אחר. וכן רב נחמן היה חולט הכבד במים רותחין כדי ששוב לא יפלוט את הדם.

• **רב פפא** סבר לומר לפני רבא, שאותו חומץ שנצמת בו הכבד אסור בשתייה, משום שהחומץ מוציא מקצת מן הדם. אמר לו **רבא**, אם החומץ עצמו אסור, גם הבשר יהא אסור. דכשם שהכבד פולט דם לתוך החומץ, נבלע הוא בתוכו, דכיון שהכבד נצמת ואינו מרוד לפלוט, הוא חוזר ובלע. וכיון שהכבד עצמו אינו אסור, על כרחך אמרינן שהדם נצמת בתוכו ואינו נפלט כלל, והלכך גם החומץ מותר.

רב בר שבה נזדמן לביתו של **רב נחמן**, הביאו לו כבד מבושל הרבה, ולא אכלו. אמרו לו לרב נחמן, התלמיד שנתארח אצלך, הוא רב בר שבה, אינו אוכל מה שהביאו לפניו. אמר להו רב נחמן, הגמיאיהו והלעיטיהו ל'שבא' [על שם אביו קראו] על כרחו.

והנה דין כבד המבושל הרבה תלוי במחלוקת תנאים. לרבי אליעזר, הכבד אוסרת בשר שנתבשל עמה, ואינה נאסרת מפני שפולטת דם ואינה בולעת. לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה יש ב' דרכים שגם הכבד נאסרת: (א) אם נתבשל בתבלין שמרכיני אותה, ולכן הכבד בולעת. (ב) אם הכבד שלוקה הרבה מאד, לפי שלאחר שגמרה פליטתה חוזרת ובלעת.

רבה בר רב הונא נזדמן לביתו של **רבה בר רב נחמן**, הביאו לפניו שלש סאין פת נקיה שפניה מוחין בשמן ודבש. אמר להם, וכי ידעתם שאני אבוא. אמרו לו, ומי עדיף אתה מיום השבת, דכתיב בה וקראת לשבת עונג. אמנם לא ידענו שתבא, אבל לכבוד שבת הכננו אותם.

אדהכי מצא רבה בר רב הונא לכבד אחד צלוי שהיה בה סמפון מלא דם. אמר להם, למה עשיתם כן, הרי אף על פי שדם הנבלע בכבד עצמה היתר הוא, דם הכנוס בסמפונות דם הוא. אמרו לו, והאידך יש לעשות להוציא הדם של הסמפונות. אמר

כאשר חזר רב ספרא סיפר לאביו מה ששמע. אמר לו אביו, זה היה פשוט לי שאין דם הנפלט מן הכבד חוזר ואוסרת הכבד עצמה, דפשיטא לי דכיון שהכבד מרודה לפלוט ולהוציא כל שעה הדם, לא בלעה. אלא שאלתי היה אם כישל בקדירה זו גם בשר אחר, האם דם שיצא מן הכבד אוסרתו.

הקשו בגמ', הא תנן במס' תרומות שכבד שנתבשל בקדירה אינה נאסרת מפני שהיא פולטת ואינה בולעת, אבל אוסרת בשר אחר שנתבשל עמה. ואם אביו פשיטא ליה לגבי הכבד עצמה שאינה נאסרת – אלמא שידע את המושג, ואם כן לא היה לו להסתפק מה הדין כשנתבשל עם בשר אחר, שהרי באותו משנה שנינו שבשר אחר שפיר אוסרתו.

תירץ רב ספרא, דנסתפק בה אביו משום שאפשר שהיא דקאמרה המושג שאוסרת את המתבשל עמה איירי בכבד של איסור, כגון של בהמה טריפה. והא דאוסרת בשר המתבשל עמה הוא משום שמנונית של כבד האסור נבלע בתוך הבשר, ולא משום דם. ולפי זה יתפרש המשנה 'הכבד אוסרת' – אם כישל בשר המותר עם כבד של איסור, נאסר הבשר משום דבולע שמנונית מהכבד של איסור, ואינה נאסרת – אם כישל כבד של היתר עם בשר של איסור, אין הכבד נאסרת משום דמרודה לפלוט ואינה בולעת. אבל עדיין יש להסתפק האם דם היוצא מכבד של היתר אוסר בשר, דאפשר שהדם של כבד אינו אסור כלל, ולפיכך אינו אוסר את הבשר.

דף קי"א ע"א

כששוב עלה רב ספרא לארץ ישראל, מצא לרב זריקא, ושאל ממנו מה הדין בבשר של היתר שנתבשל עם הכבד בקדירה. אמר לו רבי זריקא, בזה נמי אין להסתפק. שהרי אני, וינאי בריה דרבי אמי, נזדמנו לביתו של יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי, והגישו לנו קנה של בהמה עם כל המחובר לו – הריאה, הלב, וכבד וכולן נתבשלו יחד, ואכלנוהו. הרי מבואר שדם של הכבד לא אסר בשר האחר שנתבשל עמה.

הקשה רב אשי וי"א רבי שמואל מזריקניא, דיש לדחות הראיה ממעשה זו בב' דרכים:

(א) דלמא פי קנה היה חוץ לקדירה כשנתבשל, וסימפוני הכבד שופכין הדם דרך קנה לתוך קנה הגדול של ריאה, ויצא הדם דרך חללו חוץ לקדירה, ולפיכך לא נאסר שאר הבשר.

² חולס לרבי אליעזר, כל עוד שמתבשל אינה גומרת פליטתה, ולעולם פולטת ואינו בולעת. אכל מודה לרבי ישמעאל צמחולת, דמתוך חריפותה אף על פי שפולטת בולעת; רשב"א.

³ שהרי הכבד עיקרה דם, וכל זמן שלא פירש פשיטא לי דמותר. אלא שיש להסתפק מה דין הדם משיאל ופירש מן הכבד. עי' לעיל הערה י"ח.

דף קי"א ע"ב

רב אשי נזדמן לבית חמיו **רמי בר אבא**, וראה בנו של חמיו שהיה נותן כבד בשפוד, ולא היה חש למה שהכבד היה למעלה מן הבשר. אמר רב אשי, כמה יהיר האי מרבנן, הרי לא התירו לעשות כן אלא בדיעבד ולא לכתחלה.

• אף שהתיר מרימר לצלות בשר למעלה מן הכבד, מכל מקום אם יש שם 'בי דוג' – כלי שנותנין אותה לקבל השומן היוצא מן הצלי, אסור. לפי שדם הכבד נוטף לתוך הכלי ומתערב עם השומן, ונמצא אוכלו.

ואף שגם כשצולין בשר בלא כבד הרי דם הבשר זב עם השומן ואוכלים השומן שנאסף בתוך אותו כלי. היינו משום שהדם של סתם בשר יורד לשולי הכלי, ורק השומן צף למעלה, ויכול לאכול השומן דלמעלה ולהניח בתוך הכלי מראה אדמומית שבשוליים. אמנם דם של כבד צף למעלה, ולכן אין לאכול השומן שבאותו כלי.

עוד הוראות באיסור אכילת דם

רב נחמן אמר בשם **שמואל**, סכין ששחט בה, אסור לחתוך בה מאכל רותח. משום שבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם, וכשחותך בה מאכל רותח חוזר ופולט בו הדם.

ואם חתך בסכין זה מאכל צונן, יש אומרים שהמאכל צריך הדהוי. ויש אומרים שהמאכל אין צריך הדהוי.

²⁰ ולא אמרינן שמיד כשנוטף השומן מן הבשר, נאסר מחמת דם המעורב בו, ושז לא יועיל לו מה שיוצא למטה. כיון שהיו בקיאים בדבר שהדם נפרש ממנו לגמרי, ואין נשאר בו טעם ואפילו משהו. ולא דמי לאפשר לסוחטו דלעיל דאסור, דהתם אין האיסור יוצא לגמרי אלא שמתבטל; תוספות (להלן דף קי"ב. ד"ה תרי).

[והר"ן כתב, שהדם דצי דוגי אינו אסור מדינא, לפי שאין נותנין הצי דוגי עד שכבר נללה כמאלל בן דרוסאי וכלה דמו. אלא שמפני שעדיין יוצא מיחל אדום ממנו אסרוהו מפני מראית העין. ובכבד שהשומן והדם מתערבין והכל אדום אסור, אבל בבשר שהדם יורד והשומן נשאר ללול, השומן מותר].

כו ואף דלפירש"י ז"ל הא דרומח איירי אף בסקין מודחת ומשום אסור הצלוע בה, מכל מקום אף בצונן צריך הדחה לדיעה זו, שהצונן אינו מפליט רק דבר הצלוע הרבה, אבל מה שהוא קרוב לחוץ שצלוע על פני הכלי כי חתך ציה אגב דוחקא דסכינא מפליט ליה אפילו הצונן, ולפיכך צריך הדחה; ריב"א.

²¹ לפי רש"י הנידון האם צריך הדחה הוא לגבי המאכל שנחתך בסקין זה. אבל הרבה ראשונים מפרשים שהנידון הוא על הסכין האם צריך הדחה לפני שחותך בה צונן.

להם, שצריך לקורעו לכבד שתי וערב, וכשתתנוהו בתנור יהא חיתוכו למטה, כדי שיוזב הדם ויצא.

ודוקא כבד צריך קריעה, מפני שדם הסמפונות כנוס לתוכו. אבל טחול אין צריך קריעה, כי אין בו דם אלא שומן בעלמא הוא, ואפילו לבשלו בקדירה מותר. וכן עשו לשמואל תבשיל של טחול ביום שעשה הקזה.

צליית כבד או כחל עם בשר אחר

לדעה ראשונה בגמ'; אם צלה כבד על בשר אחר יחד בתנור

בשפוד אחד ובתנור היו צולין כל צלי שלהן וחדו של שפוד תלוי למטה. וכשהכבד נתון תחלה ואחר כך הבשר, נמצא הכבד למעלה מן הבשר כשתולין אותו, הבשר מותר. ואף על פי שהדם זב מן הכבד על הבשר, אין בכך כלום. לפי שהדם היוצא מן הכבד על ידי צלי אינו נוח ליבלע, אלא מחליק ונופל ואינו נבלע בבשר.

אבל אם צלה כחל למעלה מן הבשר, הבשר אסור. לפי שחלב היוצא ממנו נדבק בבשר ונבלע בו.

לרב דימי מנהרדעא הדין להיפוך; כחל למעלה מן הבשר, מותר. משום דחלב שחוטף היוצא מן הכחל אינו אסור אלא מדרבנן.

אבל אם צלה כבד למעלה מן הבשר, הבשר אסור. משום דדם אסור מדאורייתא.

להלכה פסק מרימר, בין בכחל ובין בכבד מותר לצלותם כשהם למטה מן הבשר, אפילו לכתחלה. אבל לצלות אותם למעלה מן הבשר לכתחלה אסור, אבל בדיעבד מותר בין בכבד ובין בכחל.

²² והיינו צדיעבד, אבל לכתחלה אסור לכולי עלמא; תוספות ד"ה כדא, מהרש"א.

²³ ואף לכתחלה מתיר זה רב דימי; רשב"א.

²⁴ איירי שכבד קרעו הכחל מקודם שמי וערב וטחו צחות, ומכל מקום אסור ללכותה למעלה מן הבשר, משום דעדיין נוטף החלב מן הכחל על הבשר, ויכר שהוא צעין. אבל כחל שלא קרעו להוציא חלבו, אסורה למטה מן הבשר, שהרי שמונית הבשר נוטף על הכחל; תוספות ד"ה חומי בשרא.

²⁵ ופסק רש"י, לדידן אסור לגמרי לכתחלה, לפי ששפודים שלנו אינן חלויין אלא שוכבות. ופעמים שמגביה וזב השפוד ונמצא התחתון עליון, ופעמים שמשפילו ונמצא חבירו עליון. הלכך צין שהכבד לצד הראש וצין שהוא לצד הזנב, אסור לכתחלה.

וקדירה שבישל בה תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בישל בה חולין, שיעורו בנותן טעם – שאם נתן התרומה טעם לתוך החולין אסורים החולין לזרים. והקשו, בשלמא תרומה טעים לה כהן לראות אם יש בה טעם תרומה, אלא בשר בחלב מי יטמענו. ועל כרחך דטועמו 'קפילא ארמאה' ואם אומר שאין בהחלב טעם בשר מותר. והכא נמי יטעמנו קפילא ארמאה אם יש בה טעם דם.

אלא צריך לפרש דהא דאמר רב כהנא שאסור לאכול הרותה, איירי בדליכא קפילא שיכול לטעמו שאין בו טעם דם.

נותן טעם בר נותן טעם

נחלקו אמוראי בדין דגים שעלו מן הצלי, והניחו אותם כשהן רותחים בקערה שאכלו בה בשר, לרב, אסור לאכול דגים אלו בכותה, לפי שהבשר נותן בהם טעם.

לשמואל, מותר לאכול הדגים בכותה, משום ד'נותן טעם בר נותן טעם' הוא. דכיון שקערה זו עצמה אינה בשר אלא על ידי נותן טעם, הלכך אינה כבשר. ולכן מותר לאכול הדגים שקיבלו טעם מקערה זו, עם חלב. ואכל אם היו דגים אלו מבושלים עם בשר ממש, היה אסור לאוכלו בכותה אף לשמואל, וכן אסור לאכול חלב רותה בקערה זו שאכל בה בשר, דנותן טעם ראשון, הוי כבשר גמור, והוא מתערב בחלב.

שיטת רב לא נאמר בפירושו, אלא נלמד מהא דנזדמן רב לביתו של רב שימי בר חייא בר בריה, וחש בעיניו. עשו לו משיחה מסממנים בקערה. אחר כך נתנו לו תבשיל באותה קערה, ומעם בה רב הטעם של המשיחה. אמר רב, הרי הוא נותן טעם כל כך שהוזר הקערה ונותן טעם בתבשיל. הרי שסובר רב ש'נותן טעם בר נותן טעם' בעלמא חשיב טעם^א. אבל באמת אין להוכיח כן ממעשה זו, דשאני סממנים שמרים הם מאד, ולכן נתנו טעם בקערה כל כך עד שנתן הקערה טעם בתבשיל שנתנו בו אחר כך^ב.

רבי אלעזר עמד לפני שמואל לשמש לפניו בסעודה. הביאו לו דגים שעלו בקערה, ואכלו שמואל בכותה. נתן ממנו לרבי אלעזר

• רב יהודה אמר בשם שמואל, קערה שמלח בה בשר כדי להוציא את דמו אסור לאכול בה מאכל רותה, לפי שנבלע בה הדם ונותן טעם במאכל. ושמואל לטעמו, שאמר שדבר מליח הרי הוא כרותה^ה, ודבר כבוש הרי הוא כמבושל.

רבין אמר בשם רבי יוחנן, דמליח אינו כרותה, וכבוש אינו כמבושל.

אבל אביי אמר דהא דאמר רבין דרבי יוחנן מיקל בזה ליתא. שהרי פעם היתה קערה של חרס אצל רבי אמי שמלחו בה בשר, ושברה רב אמי מפני שבלעה מן הדם ונאסרה [וכלי חרס אין לה תקנה בהגעלה]. והרי רבי אמי היה תלמידו של רבי יוחנן, ואם לאו ששמע מרבי יוחנן רבו שמליח הרי הוא כרותה לא היה שוברת.

• רב כהנא אחיו של רב יהודה, אמר לפני רב הונא, קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה מאכל רותה. וצנן שחתכו בסכין של בשר, מותר לאכול בכותה שיש בו חלב ואף על פי דאגב חורפיה דצנן הוא בולע משמנונית הסכין הקרוש עליו, והוי האי צנן נתינת טעם ראשון שהרי בלע בשר ממש.

אביי^כ ביאר טעם החילוק בין קערה לצנן, שהצנן בלע טעם בשר של היתר, מה שאין כן הקערה בלע טעם דם שהוא איסור. הקשה עליו רבא, ומה בכך שבלע טעם היתר, הא סוף סוף כשנתנו בכותה נמצא הבשר מצטרף עם חלב ובא לידי איסור.

אלא פירש רבא החילוק בין קערה לצנן, דהא דאמר בצנן שמותר היינו משום דאפשר לישראל לטועמו קודם שיתנו בכותה, ואם טעמו ואין בה טעם שמנונית, אז מותר לאכול בחלב. אבל בקערה שיש בה בליעות דם דאי אפשר לישראל לטעמו אם יש בה טעם דם, הלכך אין בו תקנת היתר.

אולם באמת יכול נחתום עובד כוכבים לטעום הדבר רותה שנתנו בקערה, אם יש בה טעם דם^ד. כדשינו בברייתא, קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב, ואם בישל בה חלב שיעורו ב'נותן טעם' – שאם הקדירה נתן בחלב טעם בשר, החלב אסור.

^א ולכן אסור אפילו אם הכשר שנמלט היה זקן, דמתוך שהוא מלוח הרי הוא נותן טעם בקערה כדבר רותה.

^ב אביי עצמו לא ס"ל כן כמו שיתבאר להלן. ולא אמרה אלא לנאר טעמו של רב כהנא; תוס' ד"ה אמר אביי.

^ג דמה דקאמר אסור לאכול זה רותה, תרמי משמע; (א) אסור לאכול ברותה קערה לכתחלה הרותה, (ב) דאסור לאכול הרותה שבה. ועל הא דקאמר דאסור לאכול הרותה שבה מקשה רב פפא דליטעמיה קפילא, ועלה מתוך רבא אי דאיכא קפילא הכא נמי שמותר לאכול רותה שבה, [אכל קערה עזמה בליטעמיה קפילא]; רשב"א.

^א דודאי מה שאמר כן רב הוא לאשמעינן הילכתא דטעם שני חזק ומשוב, הוא, וראוי לאסור דבר אחר כטעם ראשון; ר"ן.

^ב והיינו דממעשה זו אין ללמוד להלכתא כרב, אצל רב ודאי לאשמעינן הן להלכתא אמר כן; ר"ן.

[אכל התוספות (ד"ה ולא היא) כתבו דכוונת הגמרא הוא דאין ללמוד מזה אף דרב הכי סבירא ליה, אלא שזאת אמר רב דין זה להדיא, וכדמזכיר בהמשך הסוגיא].

קנין תורה

השמנונית צף ועומד על מקום החתך, הלכך גורר מעט בסכין למקום החתך, ויכול לאכלו אף עם כותחיו.

ואם חתך בסכין של בשר קלחים של לפת שאינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו, מותר, ואין צריך אפילו לגרור מקום החתך.

ואם חתך בסכין של בשר קלחים של סילקא, אסור לאכלם בכותח לפי שנותן טעם בהן. אבל אם עירב בהם לפת בשעת חיתוך הסילקא, שהחתך אחת של לפת ואחר כך אחת של סילקא, מותר לאכול אף הסילקא בחלב. דהלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין, ואין הסילקא מקבל טעם של בשר, ומותר לאכלו עם חלב.

להניח אצל כותח דברים שמניחים בתבשיל

רב דימי שאל **מרב נחמן**, האם מותר להניח כד של מלח אצל כד של כותח; מי חיישין שמא יפול מן הכותח במלח ולא ידע מזה וימלחו ממנו קדרת בשר, או לא חיישין לכך. אמר לו רב נחמן שאסור^א.

עוד שאל ממנו רב דימי, האם חיישין כן גם בכד של חומץ שמא יפול מן הכותח לתוכו ויבוא ליתן ממנו לתבשיל של בשר. אמר לו רב נחמן, שמוותר.

שאל רב דימי מה טעם החילוק בין כד של מלח לכד של חומץ. אמר לו רב נחמן, כשתמדוד לי עליה כור של מלח בשכרי אומר לך טעמו של דבר^ב. וביאר החילוק ביניהם, דכותח שנופל לתוך מלח נראה וניכר, מפני שהמלח עב ולא במיל. אבל כותח הנופל בחומץ ליתיה בעיניה, וגם אין הכותח נותן טעם בחומץ.

^א ולפי טעם השני דרש"י דאין הטעם משום שמנונית הסכין אלא שמשום חורפיה דלנון בולע מהסכין, לריך לומר דאף בקישות שאינו חריף, מכל מקום חגב דוחקא דסכינא פולט כדי גרייה; ע"י ראש יוסף.

^ב אין לאסור מטעם זה להניח בחינה אחת כד של בשר אצל כד של חלב, דהתם מזהר יפה שלא יפול מזה על זה. אצל הכא לא מסקי אדעתיהו ליזהר שלא יפול מן הכותח במלח ולא ידע וימלח ממנו בשר. וכן דחלא, כי דרך לתת חומץ בתבשיל וישישין שמא יפול מן הכותח לתוכו ויחזור ויתן לתוך התבשיל; תוספות ד"ה מהו לאסור.

^ב אמר כן בצדיות; רש"י לעיל דף י"ב ע"א ד"ה לבי חיכול.

לאכול, ולא רצה לאכול. אמר לו שמואל, הרי רבך רב שלמדת ממנו שדבר זה אסור, נתתי לו דגים כאלו בכותח ואכלו. ואתה אינך רוצה לאכול. בא רבי אלעזר לפני רב ושאלו, וכי חזרת מהא דאמרת שדגים שעלו בקערה אסור לאכלן בכותח. אמר לו רב, חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא – אבוה דשמואל שחסיד גדול היה, שיתן לי לאכול דבר דסבירא לי שאסור לאכול, ולא היו דברים מעולם^א.

• **רב הונא ורב חייא בר אשי** ישבו שניהם, אחד בצד אחד של גשר דנהר סורא, ואחד בצד השני. אחד מהם אכל דגים שעלו בקערה עם כותח. והשני אכל תאנים וענבים – שאינם באים לליפתן – באמצע הסעודה, ולא בירך עליהם^ב. אמר כל אחד מהם לחבירו 'יתמא' בלא דעת עשית, וכי רבך עושה כן.

זה שאכל הדגים שעלו בקערה עם כותח אמר לחברו, אני סובר כשמואל דדגים שעלו בקערה מותר לאכלן עם כותח. וזה שאכל התאנים וענבים בלא ברכה אמר לחברו, אני סובר כרבי חייא שפת פוטרת כל מיני מאכל – ואפילו אלו שלא באו ללפתן, ויין פוטר כל מיני משקין.

דף קי"ב ע"א

חזקיה פסק להלכה בשם **אביי**: (א) דגים שעלו בקערה, מותר לאוכלן בכותח.

(ב) צנון שהתכו בסכין שהחתך בה בשר, אסור לאכול בכותח^א.

אבל חיינו רק כשהחתך בו צנון, דאגב חורפיה בלע מן הסכין. אבל אם חתך קישות כיון דמתוקה היא ואינו נבלע בתוכה אלא

^א והא דאמר שמואל שנתנו לרב ואכלו, אמר כן בדרך גזמא, שאם הייתי נותן לו לאכול, היה מודה לי דמותר לפי שהייתי מוכיח לו כשיטתי; ריבב"א.

^ב קיימא לן במס' ברכות (דף מ"א:), שדברים הנאסר לאחר סעודה – כלומר הרגילים לצא לאחר סעודה, טעונין ברכה בין לפנייהם ובין לאחריהם, ואפילו אם הביאו בתוך הסעודה, דכיון דאין לפתח אין הפת פוטרם.

^א רש"י מחלק בין קערה שנמשל בה בשר ונתן זה דגים, לחמיכת צנון בסכין שהתך בה בשר; (א) סתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס. אצל סכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר, וכשהתך בצנון הוא נותן טעם הנא מן הממש. (ב) דמשום חורפיה של צנון, בלע טפי מדגים הרוחמים, ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע צנון.

בשר עוף שנפל לתוך כותח

פעם נפל גוזל שחוט לתוך כד של כותח, והתיר רב **חיננא בריה דרבא מפשרוניה** הגוזל באכילה. ואף על פי שהכותח מליח הוא, לא חשש שהכותח יתן טעם בבשר.

אמר **רבא**, מי הוא שחכם כל כך להתיר דבר זה, אי לאו רב **חיננא בריה דרבא מפשרוניה**. דקסבר שהא דאמר שמואל 'מליח הרי הוא כרותח', היינו רק בדבר שאינו נוח ליאכל מרוב מלח שבו, עד ששורין ומדיחין אותו במים, כעין מליחת בשר להצניע. אבל כותח הרי נאכל במלחו, ולפיכך אינו נחשב כרותח, ולכן הגוזל שנפל בתוכו מותר באכילה.

היתר זה לא נאמר אלא כאשר הגוזל שנפל לתוכו הוא חי, אבל לא באופנים אלו: (א) אם הוא צלי, דאז צריך קליפה מלמעלה סביבלי. (ב) ואם יש בהגוזל פילי – בקעים, והוא גם צלי, לא סגיא ליה בקליפה לפי שבולע דרך הנקבים, אלא כולו אסור. (ג) וכן אם הוא צלי וגם מתובל בתבלין, התבלין שנתבשלו עמו מורכבין אותו ונוח לבלוע, וכולו אסור, דכשנפל לכותח היה צמא לבלוע, ובלע מן הכותח.

אדום הנוטף מהצלי

רב **נחמן** אמר בשם **שמואל**, ככר שחתך עליה בשרי העולה מן הצלי, אסור לאכלה, מפני שדם יוצא מן הבשר ונבלע בו. והיינו רק באופנים אלו: (א) כשהאדים הבשר וממכה שהוכתה מדחיים ונצטר שם דם. (ב) שניקב הדם את הככר, כלומר עבר מצדו לצדו עד שנראה משני צדין. (ג) שהיה אותו מוהל היוצא מן הבשר עבה. אבל אם הוא צלול, לאו דם הוא.

הגמ' מביא ג' הנהגות של אמוראי מה עשו בככר כזו שחתכו עליה בשר מהצלי: (א) **שמואל** זרקו לכלב, לפי שיטתו שהוא אסור באכילה. (ב) **רב הונא** נתנו לשמשו, והוא בעצמו לא אכלה. הקשו בגמ' על רב הונא דממה נפשך, אם הוא לא רצה לאכלה, למה נתן איסור לשמשו. ואם הוא מותר, הרי הוא מותר לכולי עלמא לאכלה, ולמה לא אכלו בעצמו. תירצו, דבאמת סבירא ליה שהוא מותר באכילה, אלא רב הונא לא אכלו בעצמו משום

שאיסטנים היה ולא משום איסורא. (ג) **רבא** אכלו, וקרא להמשקה היוצא מן הבשר 'זין הבשר'.

רב **נחמן** אמר בשם **שמואל**, אין מניחין כלי והיינו 'כי דוגי' דלעיל (דף ק"א) תחת בשר, עד שכבר נפלט ממנו כל מראה אדמומית שבו. והאופן לידע שכבר נפלט ממנו כל דמו, אמר **מר זוטרא** בשם **רב פפא**, משתעלה תימרתו – שהבשר^א מעלה עשן, סימן הוא שיצא כבר כל הדם.

הקשה לו **רב אשי**, כיצד יש לסמוך על סימן זה, דלמא צד התחתון של הבשר שהוא על צד הגחלים נצלה, אבל צד העליון הרהוק מן הגחלים עדיין לא נצלה.

דף קי"ב ע"ב

לכן הורה **רב אשי** שאין לו תקנה אלא עד שיזרוק בו שני גללים של מלח, בין על הבשר ובין בתוך הכלי, וכך הדם נגרר אצל המלח לשולי הכלי, ואחר כך יערה השומן העליון בנחת מכלי אל כלי, כדי שלא יתערב בו הדם שבתחתית הכלי.

הקשה **רב אחא בריה דרב איקא** לרב אשי, האידך אפשר לומר דשמואל מתיר מה שנוטף לאחר שכלתה מראה אדמומיות מן הצלי. הא אמר שמואל לעיל, דכבר שנתקך עליה בשר מן הצלי אסור לאכלה. הרי דאף בבשר שכבר נצלה עדיין חשש שמואל לדם היוצא ממנו. תירצו, דשאני התם דכשהותכו וכובש עליו את הסכין הוא דוחקו, ואם נשאר בו דם הוא יוצא מחמת דוחק הסכין. אבל משתעלה תמרתו, שוב אין דם יוצא ממנו על ידי האש, ומה שיוצא שמנונית הוא, ומותר.

דגים ועופות שמלחן זה עם זה

אמר **רב נחמן**, דגים ועופות^א שמלחן זה עם זה, אסורין הדגים, שהדם שיוצא מן העופות נבלע בדגים.

הקשו בגמ' היכי דמי, אם מלחן בכלי שאינו מנוקב, אפילו מלח עופות ועופות^א נמי אסורים באכילה שהרי הדם חוזר

^א רש"י מביא לישנא אחרת^א בשם מורי, שיהו הגחלים מעלין עשן. שכל זמן שהדם שותם עליהן, אינן אלא כזין והולכים אצל כשהשומן נוטף הן מעלין עשן.

^א רש"י מביא בשם הלכות גדולות, שדוקא נקט תרי גללי של מלח – כלומר מעט מלח. אצל מלח הרבה פוסק כה דם ועושהו כמים, ואז הוא נעכר וממערב עם השומן.

ולפי זה אין להחמיר עכשיו על ידי תרי גללי דמלח, לפי שאין לנו בקיאות בדבר שלא להרבות ושלא למעט; תוספות ד"ה תרי.

^א לאו דווקא עופות, דכל שכן אחר לפי שהוא קשה מנשר עופות.

^א ואף באופן שהוא זקוק; עי' תוס' לעיל דף ק"א ע"ב ד"ה עד.

מיהו הרשב"א כתב בשם רש"י דרך גללי רומח נריך קליפה, וכן הוא משמעות דברי רש"י במס' פסחים (דף ע"ו סוף ע"א); ש"ך יו"ד סי' ז"א סקכ"א.

^א שעדיין לא נמלח להוציא דמו; מושו"ע סי' עו סעיף ה'.

^א רבינו גרשום.

קנין תורה גליון

'קמיט'י' שבשרם קשה ואין ממהרין לפלוט, נמצא דכשכבר נחו הדגים מלפלוט, עדיין העופות פולטין, הלכך בולעים דגים דם היוצא מן העופות. אבל כאשר מולח שני התיכות בשר, כמה שזה שוהה לפלוט, כך זה שוהה לפלוט. נמצא דשניהם פולטין יחד באותו זמן, וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה, אינו בולע.

ונבלע בהן. ואם מולח בכלי מנוקב, אפילו דגים ועופות נמוי יהא מותר, שהרי הדם יוצא דרך הנקבים ומה לי דגים ומה לי שאר התיכות בשר הנמלחות זו על גב זו, שאע"פ שהדם יוצא מעליונה לתחתונה אין נאסרין אם הכלי מנוקב).

תירצו, דלעולם איירי בכלי מנוקב, ואפילו הכי דגים אסורין, משום דקרום שלהן רך, וממהרין לפלוט ציר שלהן, ועופות

^{מ"ה} כדאמרינן לקמן (דף קי"ג.), אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר.

שאלות ותשובות לחזרה

דף ק"ט ע"א

א. במרייתא נחלקו תנאי בטפת חלב שנפלה על החתיכה חוץ לרוטב, לפי מה דמבארין שנחלקו ב'אפשר לסחטו', מה הדין ולמה, לרבי יהודה, לחכמים, ולרבי (א) לא ניער כלל, (ב) ניער מתחלה ועד סוף, (ג) ניער רק לבסוף?

(א) לא ניער כלל: לכולי עלמא אם יש בהטיפה בכדי ליתן טעם באותה חתיכה, היא אסורה משום דבלע ההיא טיפה של חלב, וחתיכות האחרות אינן אסורים. דמעולם לא פלטה הטעם לתוך חתיכות האחרות, שהרי החלב בגגה של חתיכה הוזה. [ועי' שינון בהערה הדין סבירא ליה דלפי מה דמסקינן דלרבי יהודה אפשר לסחטו אסור גם בלא ניער כלל אסור לדיריה].

(ב) ניער מתחלה ועד סוף: לרבי יהודה, כל החתיכות אסורות, דחיישינן שמא לא ניער וכיסה תחלה יפה ובלעה רק אותה החתיכה טעם החלב, וחתיכה עצמה נעשה נבילה, ואחר כך פלטה בשניער בסוף.

לחכמים, אם אין בהטיפה כדי ליתן טעם בכל הקדירה, הכל מותר. כיון דפשט מתחלה הטעם בכל קדרה ואין בה כדי לאסור את כולה.

לרבי, נראין לו דברי חכמים בזה, משום דניער בתחלה, ולא חיישי לשמא לא ניער יפה יפה מתחלה.

(ג) ניער רק לבסוף: לרבי יהודה, כל החתיכות נאסרין, משום דבתחלה כשלא ניער הקדירה קבלה חתיכה ראשונה טעם החלב, ולבסוף ניער וכיסה הקדירה, וחזרה ופלטה הטעם באחרות. ולא אמרינן דכל מה שבלעה מקודם הרי היא פולטת עכשיו, וזה הפליטה לבד אין בו כשיעור לאסור כל הקדירה. משום דסבירא ליה ד'אפשר לסחטו' אסור, וכל החתיכה נעשית איסור. וכיון דאף טעם בשר שבה נאסר, חוזר ואוסר האחרות אפילו הן אלה, משום דמין במינו לא בטיל.

לחכמים, כל הקדירה מותרת, משום דסבירא להו 'אפשר לסחטו' מותר. ולכן כשניער אפילו רק לבסוף נסחט הטעם מן החתיכה שנאסר, ונתפשט הטעם בכל הקדירה. וכיון דליכא שיעור נותן טעם בכל הקדירה, הכל מותר.

לרבי, נראין לו דברי רבי יהודה בזה, דאפשר לסחטו אסור, ומין במינו לא בטל.

ב. האידך היה אפשר לבאר מחלוקת רבי יהודה וחכמים דלכולי עלמא 'אפשר לסחטו' אסור, אלא שנחלקו אם מין במינו בטל?

דאפשר שחתיכה ראשונה ודאי אסורה, ד'אפשר לסחטו' אסור. ולא נחלקו חכמים אלא על מה שאסר רבי יהודה אף את השאר ואפילו הן אלה 'מפני שהן מינה' לטעמיה דמין במינו לא בטל. ואמרו חכמים דלעולם אין חתיכה זו אוסרת את השאר, עד שיהא בחתיכה כדי לתת טעם בכולן, [ודקאמרי 'עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות' על החתיכה קאי]. אבל אם אין בה כדי ליתן טעם בכולם, שאר הקדירה מותרת דסבירא להו דמין במינו נמי בטיל.

ג. והאידך היה מתפרש לפי זה דברי רבי שנראין לו דרבי יהודה בשלא ניער, ונראין לו דברי חכמים בשניער? (רש"י)

ר'ואה אני את דברי רבי יהודה - לאסור אף שאר החתיכות - בשלא ניער בתחלה, כיון שקבלה טעם האיסור ונעשית איסור, ומין במינו לא בטיל.

ר'ואין אני רואה דבריו בשניער בתחלה, דלשמא לא ניער יפה לא חיישינן, ואם כן מתחלה לא נעשית איסור.

קנין תורה גליון

ד. והאיך הוכיחו בגמ' דעל כרחק נחלקו אם 'אפשר לסחטו' מותר או אסור, ולא שנחלקו אם מין במינו בטל או לא?

דאם לכולי עלמא אפשר לסחטו אסור, וחתיכה ראשונה לכולי עלמא אסורה [אף בשניער מתחלה, דלכולי עלמא חוששין לשמא לא ניער יפה יפה, ועי' שינון בהערה], אלא שנחלקו לענין שאר חתיכות האם מין במינו בטל, נמצא שהם מודים לרבי יהודה שחתיכה ראשונה אסורה ואפילו בשניער מתחלה, משום גזירה שמא לא ניער יפה. ואם כן האיך אמר רבי 'נראין דברי חכמים בשניער', הא כיון שרבי תלה טעמו בהא דניער מתחלה, על כרחך סבירא ליה דכאשר ניער מתחלה אף חתיכה ראשונה מותרת, שאינו חושש לשמא לא ניער יפה יפה. ואם כן אינו סובר כחכמים כלל אף בשניער מתחלה, דהרי לחכמים חתיכה ראשונה אסורה ולדידיה גם היא מותרת, והוה ליה למימר 'נראין דברי רבי יהודה שאוסר בכולן כשלא ניער בתחלה אלא בסוף, ואין נראין דבריו (וגם לא דברי חכמים שאוסרים מיהו בראשונה) כשניער מתחלה'.

ה. האידך פסקינן, ולמה; לענין 'אפשר לסחטו', ולענין מין במינו? (רש"י)

אפשר לסחטו: פסקינן דאסור, כיון שרבי סובר כרבי יהודה בזה, וגם רב ורבי יוחנן ורבי חנינא כוותיה סברי לעיל. ואף על גב דשמואל וריש לריש חולקין עליהם, הא אמרינן לענין איסורא ליתא לדברי שמואל במקום רב ורבי יוחנן.
מין במינו: קיימא לן כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל דקם ליה רבי בשיטתיה, וגם רב ושמואל נמי בשיטתיה קיימי, שאמרו 'כל איסורין שבתורה במינו במשהו'. ואף על גב דרבי יוחנן וריש לקיש חולקים עליהם, הא שמעינן לאביי ורבא דבתראי הוו דקמו כרב ושמואל. וכן פסק רבא במס' פסחים לענין חמץ בפסח דמין במינו לא בטיל.

ו. כשנפלה טפת חלב על החתיכה ואין בחתיכה לחוד כדי לבטלה, באיזה אופן אף לרבי יהודה אין שאר הקדירה נאסרת, ולמה? (רש"י)

כשיש ברוטב לבדו יותר מששים מכל החתיכה שקבלה את הטעם. שהרוטב מבטלה ומשליכה, וכולן מותרות. דבהא אפילו רבי יהודה מודי דכל תערובות מין ומינו ודבר אחר, אמרינן סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו.

דף ק"ט ע"ב

ז. לא קרע לב עוף אלא אכלו בדמו מה דינו? [ולמה? ומה הדין עם לב של בהמה (רש"י)?]

אינו עובר עליו להתחייב בכרת. [משום דאיירי בעוף שאין בו כזית דם, אלא שהוא אסור משום חצי שיעור אסור מן התורה, אבל ליכא חיוב. אבל אם אכל לב של בהמה, חייב כרת ומלקות על הדם. (אבל בשר הלב אינו נאסר, משום שהלב 'שיע' ואינו בולע הדם)].

ח. מה הדין בכחל שלא קרעו ונצלה כחלבו אליבא דרב; ללישנא קמא, וללישנא בתרא?

ללישנא קמא: אפילו לכתחלה מותר לאכלו.
ללישנא בתרא: אף דאינו עובר עליו אם אכלו, מכל מקום לכתחלה אסור לאכלו.

קנין תורה גליון

ז. למה אין להוכיח ממשנתינו דקתני שאם לא קרעו להכחל 'אינו עובר עליו', דמשמע שרק אינו עובר עליו, אבל איסור מיהא איכא לאכלו, ולכאורה היינו כלישנא בתרא דרב?

דלעולם בדין הוא דאיסורא נמי ליכא. ואידי דבעא למיתנא סיפא, הלב קורעו ומוציא את דמו, ואם לא קרעו אינו עובר עליו, דהתם רק אינו עובר עליו כיון שאין בו כזית, אבל מכל מקום אסור מיהו הוה דחצי שיעור אסור מן התורה. לכן נקט אצל כחל נמי לשון זה 'דאינו עובר עליו', אף דמותר לאכלו לכתחלה וליכא אפילו איסור.

י. מה שנינו בכרייתא לענין כחל ולב אם לא קרעם לפני בישולם?

כחל: אם לא קרעו אינו עובר עליו. **לב:** קורעו לאחר בישולו, ומותר.

יא. למה אין לדייק מהכרייתא דלעיל דרק הלב צריך קריעה לאחר בישולו, אבל כחל אין צריך קריעה לאחר צלייתו משום דהוא מותר לכתחלה באכילה, וכלישנא קמא דרב?

דיש לומר דאדרבה הא דלא נקט דצריך לקרוע הכחל לאחר צלייתו הוא משום דרק הלב סגי ליה בקריעה לאחר צלייתו, דלא נאסר בשעת הצליה משום דהלב חלק הוא ואינו בולע. אבל כחל לא סגי ליה בקריעה לאחר הצליה, דלפי שהוא רך כבר נבלע בו החלב, ותו לא מהני ביה קריעה.

יב. בכרייתא דאזיל כוותיה דלישנא קמא דרב, מה ההבדל בין כחל שצלאו בחלבו – דמותר באכילה, לקבא של טלה או של עגל שיונקים החלב לתוך קבתו שבשלה בחלבה – שאסור באכילה?

שחלב שבקבה כנוס במעיו - משיצא מדדי הבהמה בחייה, דחלב הוא ואסור. אולם חלב של כחל אינו כנוס במעיו, שהרי לא יצא מדדי הבהמה בחייה ולא נאסף, אלא מובלע בבשר הוא, ולא בא לכלל חלב [ומיהו קודם צלייתו בעי קריעה לכתחלה, מדרבנן].

יג. באיזה אופן צריך לקרוע הכחל כדי להוציא ממנו החלב, ולמה; כשבא לבשלו, כשבא לצלותו?

לבשלו: קורעו שתי וערב, וגם כובשו בידיו לכותל כדי שיסחט חלבו. דאז צריך להוציא כולו מתחלה, דכשהוא יוצא ממנו הרי הוא חלב גמור (מדרבנן), ואם אינו מוציאו לגמרי נמצא חוזר ומתבשל עמו.
לצלותו: לרבי אלעזר, צריך קריעה בעלמא - או שתי או ערב, לפי שהחלב הנוסף יוצא למטה, ומשיצא והרי הוא חלב, לא חוזר לתוכה. לרב נחמן, אינו צריך קריעה כלל, כיון שחלב היוצא ממנו אינו חוזר להבלע.

יד. בדברים אלו שאסר לנו הקב"ה, מה התיר לנו דבר כמותו; (א) דב, (ב) אשה נדה, (ג) חלב של בהמה, (ד) חזיר, (ה) עוף טמא 'גירותא', (ו) אשת איש, (ז) אשת אה, (ח) אשה כותית?

(א) אסר דם: התיר הכבד - שכולו דם קרוש הוא, וטעם דם לו. (ב) אסר אשה נדה: התיר דם טוהר של בתולים ושל ימי טוהר של יולדת. (ג) אסר חלב של בהמה: התיר חלב של חיה. (ד) אסר חזיר: התיר מוחו של דג ששמו 'שיבוטא' שטעמו כטעם חזיר. (ה) אסר העוף טמא 'גירותא': התיר לשונו של דג שטעמו כגירותא. (ו) אסר אשת איש: התיר אשה גרושה ואף על פי שבעלה חי. (ז) אסר אשת אח: התיר יבמה. (ח) אסר אשה כותית: התיר יפת תואר.

קנין תורה גליון

מז. מה אמר רב נחמן כשאשתו רצתה לטעום טעם בשר וחלב בדבר המותר דוגמת מה שאסר רחמנא?

שיתנו לה כחל צלוי בשפור.

מז. האיך התיר רב נחמן לצלות כחל בחלב, והא תנן במשנתינו דהכחל צריך לקורעו ולהוציא חלבו?

סבירא ליה דהיינו רק כאשר בא לבשלו בקדירה, דכיון שיצא החלב ממנו הוה חלב שחוטה, וכאשר חזר ונבלע אוסר אותו. אולם כאשר צולין אותו בשפור והחלב היוצא אינו חוזר להבלע בתוכו, אין צריכים אפילו לקורעו.

יז. רב נחמן דמוקי משנתינו בבישול ולא בצלי, האם מוקים המשנה כלישנא קמא דרב או כלישנא בתרא? (רש"י)

אינו יכול לסבור כרב בלישנא קמא דמתניתין אינו עובר עליו ומותר לכתחלה קאמר. שהרי אם לא קרעו את הכחל לפני בישולו בודאי שאסור, שהרי החלב יצא וחזר ונבלע בתוכו וחלב שחוטה בבשר אסור מדרבנן. אלא בהכרח שיפרש רב נחמן את המשנה כלישנא בתרא דרב, דאינו עובר עליו מן התורה, אבל אסור מדרבנן. [אבל רב נחמן אינו סובר להלכה כלישנא בתרא דרב, דהרי לרב נחמן מותר לכתחלה לצלותו בלא קריעה. ואילו ללישנא בתרא אף לצלותו, אסור לכתחילה בלא קריעה. אלא כוונת רש"י שמפרש המשנה כלישנא בתרא דרב; עי' בשינון בהערה].

יח. והאיך תירץ רב נחמן הא דשנינו בברייתא שכחל שבישלו בחלבו מותר, דמשמע דרק בדיעבד אם בשלו מותר, אבל לכתחלה צריך לקרעו?

דבאמת אפילו לכתחלה נמי מותר לצלותו בלא קריעה. ואידי דקא בעי למיתנא סיפא 'קבה שבשלה בחלבה אסורה' דזה אפילו דיעבד אסור, תנא נמי רישא לענין כחל 'שבשלה', בלשון דיעבד.

יט. ולמה לא מוקים להחיא ברייתא בבישול ולא בצלי? (רש"י)

דאז הוה אסור אף בדיעבד, דהא יצא החלב וחזר ונבלע.

דף ק"י ע"א

כ. האם שנה רב יצחק בר אבודימי לרב דכחל שנצלאו בחלבו אסור, וכאיזה אופן; לרב כהנא, ולרב יוסי בר אבא?

לרב כהנא: אמר רב יצחק בר אבודימי אני לא שניתי לו לרב שום כחל לאיסור, בין כחל של בהמה מניקה ובין כחל של אינה מניקה.

לרבי יוסי בר אבא: אמר רב יצחק בר אבודימי שאכן שניתי שכחל שנצלה בלא קריעה אסור, אבל רק בכחל של בהמה שהיתה מניקה ויש בדדיה חלב כנוס הרבה, אסור באכילה.

קנין תורה גליון

כא. לרב כהנא, למה אמר רב שכחל אסור באכילה?

שרב נודמן להמקום 'טלפוש', וראה שהיו מזלזלים באיסור בשר בחלב, ששמע אשה שואלת לחברתה ליטרא של בשר, כמה חלב צריך לבשלו. אמר רב, וכי לא למדו בני המקום הזה שאסור לבשל בשר בחלב. נתעכב שם רב ואסר להם אפילו כחל שנצלה בלא קריעה.

כב. לרבי יוסי בר אבא, מה היה הוראת רבי חייא בענין כחל, ובמה טעה רב?

רבי חייא שנה שאסור לאכול כחל שנצלה בלא קריעה, ומתוך שהיה מחודד והיה סבור שתלמידיו מחודדין כמותו, לא פירש דהיינו דוקא בבהמה מניקה, וסבור שיבין רב שאין אסור אלא מניקה. אבל רב לא הבין כן, ולכן אמר רב שאסור אפילו בכחל של בהמה סתם, ולא דוקא בהמה מניקה.

כג. למה התרעם אביי על מה שלא רצה רבין לאכול תבשיל של כחל כשנתנו לו בבית רב פפי?

שאשת רב פפי היא בתו של רבי יצחק נפחא. והרי רבי יצחק נפחא הוא 'מריה דעובדא' - זהיר במעשים טובים. ואם לאו ששמעה אשת רב פפי מבית אביה שמותר לעשות תבשיל זה, לא היתה עושה.

כד. למסקנת הסוגיא, מה הם הד' שיטות בצליית כחל לכתחלה ובדיעבד; שני לשונות של רב, רב נחמן, ומנהג סורא?

ללישנא קמא דרב: צריך לקורעו לכתחלה, אלא שאם צלאו בלי לקרעו מותר לכתחלה באכילה.
ללישנא בתרא דרב: צריך לקורעו, ואם לא קרעו לפני שצלאו [על כל פנים שתי או ערב], אסור באכילה.
לרב נחמן: מותר לכתחלה לצלותו בלי לקרעו כלל.
מנהג סורא: שלא לאכול כחל לגמרי - אפילו צלי ואפילו קרעו לפני הצלייה.

כה. למה לא חשש רמי בר תמרי לדברים אלו כשהיה בסורא; (א) אכל כחל במקום שנהגו בו איסור, (ב) לא חשש שהעצים שצלה בהם הם מיינ נסך, (ג) לא חשש שהם מן הגזל, (ד) לא מנח תפילין, (ה) לא הטיל ציצית בטליתו?

(א) אכל כחל במקום שנהגו בו איסור: משום דבא ממקומו של רב יהודה שהיה אוכל כחל, ואכלו חוץ לתחום של סורא, ואינו צריך לנהוג שם חומרי המקום שהלך לשם.
(ב) לא חשש שהעצים הם מיינ נסך: משום דראה שלאחר י"ב חודש הווי, ואין בהם איסור יין נסך.
(ג) לא חשש שהם מן הגזל: דיאוש בעלים הוה, לפי שראה שכבר צמחו עליהם עשבים 'חילפי' מחמת שנקבו.
(ד) לא מנח תפילין: משום דהיה חולי מעיים, ואמר רב יהודה חולי מעיים פטור מן התפילין מפני שצריך לחלצן תדיר.
(ה) לא הטיל ציצית בטליתו: משום דהיה טלית שאולה, ואמר רב יהודה טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית.

קנין תורה

דף ק"י ע"ב

כ. למה רצה רב חסדא להלקות לאדם שלא היה מכבד אביו ואמו, אף שאין בה איסור לאו? (רש"י)

דשנינו בברייתא במס' כתובות (דף פ"ז.), במה דברים אמורים דארבעים מלקות ותו לא, במצות לא תעשה שכבר נעשית העבירה. אבל מצות עשה שלפניו ואינו רוצה לקיימה - כגון שאומרים לו 'עשה סוכה' ואינו עושה, או 'עשה לולב' ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו.

כז. ולמה אמר רמי מפומבדיתא שלא להלקותו?

דשנינו בברייתא, כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה, אין בית דין של מטה מוזהרין עליו. וכיון דכיבוד אב ואם כתיב בה למען יאריכון ימיך, אין בית דין של מטה מוזהרין עליו להיות כופין עליו לקיימו [דלכך פירש מתן שכרה, לומר אם לא תקיימנה זהו עונשו - שלא תטול שכר זה].

כח. אביי אמר לו לרב ספרא לשאול מבני ארץ ישראל אם מותר לבשל הכבד, האיך הבין רב ספרא מתחלה ספיקת אביי? ומה הורה לו רב זריקא בזה?

מתחלה הבין ספיקתו: האם מותר לבשל כבד בקדירה אף לבדו, או אסור מפני שפולט דם. [ואף על פי שכולו דם, אפילו הכי לאחר שפירש ויצא, הרי הוא דם ואסור. (ועי' בשינון בהערה האם ספיקתו היה לאחר שכבר מלחו הכבד להוציא דמו, או כשלא מלחוהו)].

כט. והאיך ביאר אביי ספיקתו לרב ספרא?

דזה היה פשוט לו שאין דם הנפלט מן הכבד חוזר ואוסרת הכבד עצמו, דכיון שהכבד טרודה לפלוט ולהוציא כל שעה הדם, לא בלעה. אלא שאלתי היה אם בישל בקדירה זו גם בשר אחר, האם דם שיצא מן הכבד אוסרתה.

ל. מה הקשו בגמ' על ספיקת אביי דלכאורה יש לפשטו ממשנה במס' תרומות?

דהא תנן במס' תרומות, שכבד שנתבשל בקדירה אינה נאסרת מפני שהיא פולטת ואינה בולעת, אבל אוסרת בשר אחר שנתבשל עמה. ואם אביי פשיטא ליה לגבי הכבד עצמה שאינה נאסרת - אלמא שידע את המשנה, ואם כן לא היה לו להסתפק מה הדין כשנתבשל עם בשר אחר, שהרי באותו משנה שנינו שבשר אחר שפיר אוסרת.

לא. האיך תירצו ספיקת אביי למה לא פשט לו הספק ממשנה זו?

דאפשר שהא דקאמרה המשנה שאוסרת את המתבשל עמה איירי דוקא בכבד של איסור, כגון של בהמה טריפה, שאוסרת המתבשל עמה משום שמנונית של כבד האסור. [ולפי זה יתפרש המשנה 'הכבד אוסרת' אם בישל בשר המותר עם כבד של איסור, נאסר הבשר משום דבולע מהשמנונית של איסור, זאינה אוסרת' שאם בישל כבד של היתר עם בשר אסור, אין הכבד נאסרת משום דטרודה לפלוט ואינה בולעת]. אבל עדיין יש להסתפק האם דם היוצא מכבד של היתר אוסר בשר אחרת, דאפשר שהדם של כבד אינו אסור כלל, ולפיכך אינו אוסר את הבשר.

קנין תורה גליון

דף קי"א ע"א

ל.ב. האיד פשט רב זריקא ספיקת אביי ממעשה שחיה? והאיד דהו דאין לפשוט מהתם? (ב' דרכים)

רב זריקא פשט: מהא דאמוראי אכלו קנה של בהמה עם כל המחובר לו - הריאה, הלב, וכבד וכולן נתבשלו יחד. הרי מבואר שדם של הכבד לא אסר בשר האחר שנתבשל עמו.

ודחו: (א) דלמא פי הקנה היה חוץ לקדירה כשנתבשל, וסימפוני הכבד שופכין הדם דרך קנה לתוך קנה הגדול של ריאה, ויצא הדם דרך חללו חוץ לקדירה, ולפיכך לא נאסר שאר הבשר.

(ב) שמא מתחלה לפני שנתבשל עמו, חלטו הכבד במים רותחים ונתבשל דמו בתוכו כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלהו עם אחרים. או חלטהו בחומץ שהחומץ צומתו כדי שלא יפלוט עוד דם אחר כך. והרי דמו המובלע בתוכו מותר, כל זמן שלא יצא לחוץ.

ל.ג. כבד שצמתו בחומץ, האם מותר החומץ בשתיה, ולמה; לחוה אמינא דרב פפא, ולרבא?

לחיה אמינא דרב פפא: אותו חומץ שנצמת בו הכבד אסור בשתיה, משום שהחומץ מוציא מקצת מן הדם. אמר לו רבא: אם החומץ עצמו אסור, גם הבשר יהא אסור. דכשם שהכבד פולט הדם לתוך החומץ, חוזר הוא ונבלע בתוכו. דכיון שהכבד נצמת ואינו טרוד לפלוט, הוא חוזר ובולע. וכיון שהכבד עצמו אינו אסור, על כרחך אמרינן שהדם נצמת בתוכו ואינו נפלט כלל, והלכך גם החומץ מותר.

ל.ד. מזה אמר רב נחמן כשאמרו לו שרב בר שבא המתארח אצלו אינו רוצה לאכול כבד שלוקח?

הגמיאהו והלעיטהו לשבא [קראו על שם אביו] על כרחו.

ל.ה. באיזה ב' אופנים נאסרת כבד שנתבשלה עם בשר אחרת אליבא דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ולמה?

(א) אם נתבשלה בתבלין, שמרכיבין אותה, ולכן הכבד בולעת. [וגם רבי אליעזר מודה לזה, עי' שינון בהערה].
(ב) אם הכבד שלוקח הרבה מאד, לפי שלאחר שגמרה פליטתה חוזרת ובולעת. [אבל לרבי אליעזר, כל עוד שמתבשלת אינה גומרת פליטתה, ולעולם פולטת ואינו בולעת, עי' שינון בהערה].

ל.ו. מזה אמרו לרבה בר רב הונא כששאל האם ידעו שהוא יבוא, שהכינו שלש סאין פת נקיה שפניה טוחין בשמן ודבש?

ומי עדיף אתה מיום השבת, דכתיב בה וקראת לשבת עונג. אמנם לא ידענו שתבא, אבל לכבוד שבת הכנו אותם.

ל.ז. למה אסור לאכול כבד צלוי שחיה בה סמפון מלא דם?

דאף על פי שדם הנבלע בכבד עצמה היתר הוא, דם הכנוס בסמפונות דם הוא.

קנין תורה גליון

לח. והאיך יש לעשות להוציא הדם של הסמפונות?

צריך לקרעו שתי וערב, וכשנותנים אותו בתנור יהא חיתוכו למטה, כדי שיזוב הדם ויצא.

לז. האם טחול צריך קריעה לפני שצולין או מבשלין אותו, ולמה?

אף לקדירה מותר בלא קריעה, כי אין בו דם אלא שומן בעלמא הוא.

מ. האם מותר לכתחלה לצלות כבד וכחל עם בשר באופנים אלו, ואם צלאן האם הבשר מותר באכילה, ולמה; (א) כבד למעלה מן הבשר, ולמטה מן הבשר, (ב) כחל למעלה מן הבשר, ולמטה מן הבשר – לדעה ראשונה בגמ', לרב דימי מנהרדעא, ולהלכה?

(א) כבד למעלה מן הבשר: לדעה ראשונה בגמ'; הבשר מותר [אמנם לכתחלה אסור; תוספות]. לפי שהדם היוצא מן הכבד על ידי צלי אינו נוח ליבלע, אלא מחליק ונופל ואינו נבלע בבשר. לרב דימי, הבשר אסור משום דדם אסור מדאורייתא. להלכה, לכתחילה אסור, אבל בדיעבד מותר. למטה מן הבשר: מותר לכתחלה.

(ב) כחל למעלה מן הבשר: לדעה ראשונה בגמ'; הבשר אסור. לפי שחלב היוצא ממנו נדבק בבשר ונבלע בו. לרב דימי מנהרדעא, הבשר מותר [וברשב"א מבואר דרב דימי מתיר אפילו לכתחלה]. משום דחלב שחוטה היוצא מן הכחל אינו אסור אלא מדרבנן. להלכה, לכתחלה אסור, אבל בדיעבד מותר. למטה מן הבשר: מותר לכתחלה [כשכבר קרעוהו להוציא חלבו; עי' בשינון בהערה].

מא. האם נוהגים למעשה להקל בצליית כבד או כחל עם בשר, ולמה? (רש"י)

לדידן אסור לגמרי אפילו הכחל והכבד בתחתית השפוד לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות. ופעמים שמגביה זנב השפוד ונמצא התחתון עליון, ופעמים שמשפילו ונמצא חבירו עליון. הלכך בין שהכבד או הכחל לצד הראש ובין שהוא לצד הזנב, אסור לכתחלה.

דף קי"א ע"ב

מב. כשצולין בשר או כבד האם מותר לשום תחתיהם 'בי דוגי' [כלי שנותנים אותה לקבל השומן היוצא מן הצלי], ולמה?

תחת בשר: מותר, משום שהדם יורד לשולי הכלי, ורק השומן צף למעלה, ויכול לאכול השומן דלמעלה ולהניח בתוך הכלי מראה אדמומית שבשולים. תחת כבד: אסור, לפי שדם הכבד נוטף לתוך הכלי וצף למעלה, ואי אפשר לאכול השומן בלי תערובות דם.

מג. חתך מאכל רותח, או צונן בסכין ששהט בה; מה דינה, ולמה?

מאכל רותח: אסור. משום שבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם, וכשחותך בה מאכל רותח חוזר ופולט בו הדם. מאכל צונן: יש אומרים שהמאכל צריך הדחה. ויש אומרים שהמאכל אין צריך הדחה.

קנין תורה גליון

מד. למה הורה שמואל, דקערה שמלח בה בשר צונן כדי להוציא את דמו, אסור לאכול בה מאכל רותח?
משום דאמר שדבר מליח הרי הוא כרותח, ונבלע בה הדם.

מה. מחיבין הוכיח אביי דאף רבי יוחנן סבירא ליה דמליח הרי הוא כרותח, ולא כדאמר רבין בשמו?

שפעם היתה קערה של חרס אצל רבי אמי שמלחו בה בשר, ושברה רב אמי מפני שבלעה מן הדם ונאסרה [וכלי חרס אין לה תקנה בהגעלה]. והרי רבי אמי היה תלמידו של רבי יוחנן, ואם לא ששמע מרבי יוחנן רבו שמליח הרי הוא כרותח לא היה שוברה.

מו. מה הורה רב כהנא; בקערה שמלח בה בשר, ובצנן שחתכו בסכין של בשר?

(א) קערה שמלח בה בשר: אסור לאכול בה מאכל רותח.
(ב) צנן שחתכו בסכין של בשר: מותר לאכול בכותח שיש בו חלב [אף על פי דאגב חורפיה דצנן הוא בולע משמונית הסכין הקרוש עליו, והוי האי צנן נתינת טעם ראשון שהרי בלע בשר ממנו].

מו. האיד ביאר אביי החילוק בין קערה לצנן? ומה הקשה עליו רבא?

אביי: שהצנן בלע טעם בשר שהוא של היתר, מה שאין כן הקערה בלע טעם דם שהוא איסור.
הקשה עליו רבא: ומה בכך שבלע טעם היתר, הא סוף סוף טעם בשר ראשון הוא, וכשנתנו בכותח נמצא הבשר מצטרף עם חלב ובא לידי איסור.

מה. האיד פירש רבא החילוק בין קערה לצנן? ולפי זה באיזה אופן אסור לאכול הרותח שנתנו בקערה?

רבא פירש: דהא דאמר בצנן שמוותר, היינו משום דאפשר לישראל לטועמו קודם שיתננו בכותח, ואם טעמו ואין בה טעם שמונית, אז מותר לאכול בחלב. אבל בקערה שמלח בה להוציא דם דאי אפשר לישראל לטעמו אם יש בה טעם דם, הלכך אין בו תקנת היתר.
ולפי זה: הא דאסור לאכול הרותח שנתנו בקערה שמלחו בה איירי דוקא בדליכא נחתום עובד כוכבים שיכול לטעום אם יש בו טעם דם. אבל אם יש נחתום עובד כוכבים שטעמו ואין בו טעם דם, מותר לאכול.

מז. דגים שעלו מן הצלי והניח אותם כשהן רותחים בקערה שאכלו בה בשר, האם מותר לאכול בכותח, ולמה; לרב, ולשמואל?

לרב: אסור לאכול דגים אלו בכותח, לפי שהבשר נותן בהם טעם.
לשמואל: מותר לאכול הדגים בכותח, משום ד'נותן טעם בר נותן טעם' הוא. דכיון שקערה זו עצמה אינה בשר אלא על ידי נותן טעם, הלכך אינה כבשר. ולכן מותר לאכול הדגים שקיבלו טעם מקערה זו, עם חלב.

קנין תורה גליון

נ. מאיזה מעשה רצו ללמוד כשיטת רב שאמר נותן טעם בטר נתן טעם? והאיך נדחה דאין להביא ראיה ממעשה זה?

רצו ללמוד: מהא דנודמן רב לביתו של רב שימי בר חייא בר בריה, וחש בעיניו. עשו לו משיחה מסמנים בקערה. אחר כך נתנו לו תבשיל באותה קערה, וטעם בה רב הטעם של המשיחה. אמר רב, הרי הוא נותן טעם כל כך שחזור הקערה ונותן טעם בתבשיל. הרי שסובר רב שנותן טעם בר נותן טעם בעלמא חשיב טעם.
ודחו: דאין להוכיח כן ממעשה זו, דשאני סממנים שמרים הם מאד, ולכן נתנו טעם בקערה כל כך עד שנתן הקערה טעם בתבשיל שנתנו בו אחר כך.

נא. מה אמר שמואל לרבי אלעזר כשלא רצה לאכול דגים שעלו בקערה עם כותח? ומה אמר לו רב אחר כך?

שמואל אמר לו: הרי רבך רב שלמדת ממנו שדבר זה אסור, נתתי לו דגים כאלו בכותח ואכלו, ואילו אתה אין אוכלו.
רב אמר לו: חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא - אבוא דשמואל שחסידי גדול היה, שיתן לי לאכול דבר דסבירא לי שאסור לאכלו, ולא היו דברים מעולם [והא דאמר שמואל שנתנו לרב ואכלו, אמר כן בדרך גזומא, שאם הייתי נותן לו לאכול, היה מודה לי דמותר לפי שהייתי מוכיח לו כשיטתי; ריטב"א].

נב. האיך ביארו רב הונא ורב חייא בר אשי כל אחד הנהגתם; זה שאכל דגים שעלו בקערה עם כותח, וזה שאכל תאנים וענבים - שאינם באים לליפתן - באמצע הסעודה, ולא בירך עליהם?

זה שאכל הדגים שעלו בקערה עם כותח: אני סובר כשמואל דדגים שעלו בקערה מותר לאכלן עם כותח.
זה שאכל התאנים וענבים בלא ברכה: אני סובר כרבי חייא שפת פוטרת כל מיני מאכל - ואפילו אלו שלא באו ללפתן, ויין פוטר כל מיני משקין.

דף קי"ב ע"א

נג. מה פסק חזקיה להלכה בשם אביי בדינים אלו; (א) דגים שעלו בקערה לאכלן עם כותח, (ב) צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר האם יכול לאכלה עם כותח?

(א) דגים שעלו בקערה, מותר לאוכלן בכותח.
(ב) צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר, אסור לאוכלו בכותח.

נד. מה החילוק בין דגים שעלו בקערה של בשר שמותר לאכלן בכותח, לצנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר שאסור לאכלה בכותח? (ב' דרכים ברש"י)

(א) סתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס. אבל סכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר, וכשחותך בצנון הוי נותן טעם הבא מן הממש.
(ב) משום חורפיה של צנון, בלע טפי מדגים הרותחים, ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע צנון.

קנין תורה גליון

נח. חתך דברים אלו בסכין שחתך בה בשר, האם מותר לאכול בכותח, ולמה; (א) קישות, (ב) קלחים של לפת, (ג) קלחים של סילקא, (ד) חתך אחת של לפת ואח"כ אחת של סילקא?

(א) **חתך קישות:** כיון דמתוקה היא, אינו נבלע בתוכה אלא השמנונית צף ועומד על מקום החתך, הלכך גורר מעט בסכין למקום החתך, ויכול לאכלו אף עם כותח. [ולפי טעם השני ברש"י בשאלה דלעיל, דאין הטעם משום שמנונית הסכין אלא שמשום חורפיה דצנן בולע מהסכין, צריך לומר דאף בקישות שאינו חריף, מכל מקום אגב דוחקא דסכינא פולט כדי גרירה; ראש יוסף].

(ב) **חתך קלחים של לפת:** כיון שאינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו, מותר, ואין צריך אפילו לגרור מקום החתך.

(ג) **חתך קלחים של סילקא:** אסור לאכלם בכותח, לפי שנותן טעם בהן.

(ד) **חתך אחת של לפת ואח"כ אחת של סילקא:** מותר לאכול אף הסילקא בחלב. דהלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין, ואין הסילקא מקבל טעם של בשר.

נו. האם מותר להניח אצל כד של כותח דברים אלו; (א) כד של מלח, (ב) כד של חומץ? ומה החילוק ביניהם?

(א) **כד של מלח:** אסור להניחה אצל כותח משום דחיישינן שמא יפול מן הכותח במלח ולא ידע מזה וימלחו ממנו קדרת בשר.

(ב) **כד של חומץ:** מותר להניחה אצל כותח, ואין צריך לחשוש שמא יפול מן הכותח לתוכו ויבוא ליתן ממנו לתבשיל של בשר.

והחילוק ביניהם: כותח שנופל לתוך מלח נראה וניכר, מפני שהמלח עב ולא בטיל. אבל כותח הנופל בחומץ ליתיה בעיניה, וגם אין הכותח נותן טעם בחומץ.

נו. מה הדין כשנפל גוזל לתוך כד של כותח באופנים אלו, ולמה; (א) גוזל חי, (ב) גוזל צלי, (ג) גוזל צלי שיש בה בקעים, (ד) גוזל צלי שהוא מתובל בתבלין?

(א) **גוזל חי:** מותר באכילה, ואף על פי שהכותח מליח הוא. דמה דאמר שמואל 'מליח הרי הוא כרותח', היינו רק בדבר שאינו נוה ליאכל מרוב מלח שבו, עד ששורין ומדיחין אותו במים, כעין מליחת בשר להצניע. אבל כותח הרי נאכל במלחו, ולפיכך אינו נחשב כרותח, ולכן הגוזל שנפל בתוכו מותר באכילה.

(ב) **גוזל צלי:** צריך קליפה מלמעלה סביב. [ועי' בשינון בהערה האם היינו אפילו הוא צונן, או דוקא כשהוא רותח].

(ג) **גוזל צלי שיש בה בקעים:** לא סגי ליה בקליפה לפי שבולע דרך הנקבים, אלא כולו אסור.

(ד) **גוזל צלי שהוא מתובל בתבלין:** כיון שהתבלין שנתבשלו עמו מרכיבין אותו ונוח לבלוע, הלכך כולו אסור, דכשנפל לכותח היה צמא לבלוע, ובלע מן הכותח.

נח. באיזה ג' תנאים אמר שמואל דכבר שחתך עליה בשר העולה מן הצלי, אסור לאכלה, מפני שהדם היוצא מן הבשר נבלע בו?

(א) כשהאדים הבשר [ממכה שהוכתה מחיים ונצרר שם דם], (ב) שניקב הדם את הככר, כלומר עבר מצדו לצדו עד שנראה משני צדדין. (ג) שהיה אותו מוהל היוצא מן הבשר עבה. אבל אם הוא צלול, לאו דם הוא.

קנין תורה גליון

נב. האיד נהגו אמוראי אלו בכבר שחתכו עליה בשר מהצלי, ולמה; (א) שמואל, (ב) רב הונא, (ג) רבא?

- (א) שמואל זרקו לבלב, כשיטתו שהוא אסור באכילה.
(ב) רב הונא נתנו לשמשו, והוא בעצמו לא אכלה. לפי שסובר דמדינא הוא מותר באכילה, ומכל מקום לא אכלו בעצמו משום שאיסטניס היה.
(ג) רבא אכלו, וקרא למשקה היוצא מן הבשר 'יין הבשר'.

ס. לרב נחמן בשם שמואל, מה צריך לבדוק לפני שמניח כלי תחת בשר? ומחו הסימן לזה?

צריך לבדוק שכבר נפלט ממנו כל מראה אדמומית שבו.
והסימן לזה: משתעלה תימרתו - שהבשר מעלה עשן [ולל"א שהגחלים מעלים עשן], סימן הוא שיצא כבר כל הדם.

דף קי"ב ע"ב

סא. מה הקשה עליו רב אשי? ולפי רב אשי באיזה אופן מותר להניח כלי תחת הבשר?

הקשה לו רב אשי: כיצד יש לסמוך על סימן זה, דלמא צד התחתון של הבשר שהוא על צד הגחלים נצלה, אבל צד העליון הרחוק מן הגחלים עדיין לא נצלה.
לרב אשי: אין לו תקנה אלא עד שיוזרוק בו שני גללים של מלח, בין על הבשר ובין בתוך הכלי, וכך הדם נגרר אצל המלח לשולי הכלי, ואחר כך יערה השומן העליון בנחת מכלי אל כלי, כדי שלא יתערב בו הדם שבתחתית הכלי.

סב. האם אפשר ליתן יותר משני גללים של מלח? (רש"י)

לא, אלא דוקא נקט תרי גללי של מלח - כלומר מעט מלח. אבל מלח הרבה פוסק כח הדם ועושהו כמים, ואז הוא נעבר ומתערב עם השומן.

סג. האיד התיר שמואל מה שנוטף לאחר שכלתה מראה אדמומיות מן הצלי, הא אמר שמואל דכבר שנחתך עליה בשר מן הצלי אסור לאכלה, ומבואר דאף בבשר שכבר נצלה עדיין חשש שמואל לדם היוצא ממנו?

דשאני התם שחותכו בסכין, ואגב דוחק הסכין שחותך הבשר עדיין פולט דם הנשאר בו. אבל משתעלה תמרתו, שוב אין דם יוצא ממנו על ידי האש, ומה שיוצא שמנונית הוא, ומותר.

קנין תורה

סדר. מה הדין בדגים ועופות או עופות שמלחן זה עם זה, ולמה; (א) בכלי שאינו מנוקב, (ב) בכלי מנוקב?

(א) בכלי שאינו מנוקב: שניהם אסורים, שהרי הדם חוזר ונבלע בהן.

(ב) בכלי מנוקב: עופות ועופות; מותרים שהרי הדם יוצא דרך הנקבים. וכמה שזה שווה לפלוט, כך זה שווה לפלוט. נמצא דשניהם פולטין יחד באותו זמן, וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה, אינו בולע. דגים ועופות; הדגים אסורין, משום דקרום שלהן רך, וממהרין לפלוט ציר שלהן, ועופות 'קמיטי' שבשרם קשה ואין ממהרין לפלוט, נמצא דכשכבר נחו הדגים מלפלוט, עדיין העופות פולטין, הלכך בולעים דגים דם היוצא מן העופות.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון

מו"ה יוסף ארי' בריננער הי"ו

- נציב חודש כסלו -

לע"נ זקינו הרה"ח ר' יצחק ב"ר דוד הלוי ע"ה פיש

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת נביאי אמת וצדק לא ימושו מפיה ומפי זרע ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה
הנהלת חבורת קנין תורה

מקץ	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	כ"א כסלו	קיא: ☐	קיא: ☐	קא: ☐
מאנטאג	כ"ב כסלו	קיב: ☐	קיא: ☐	קב: ☐
דינסטאג	כ"ג כסלו - ניטל			
מיטוואך	ערב חנוכה			
דאנערשטאג	א' דחנוכה			
פרייטאג	ב' דחנוכה			
שבת	ג' דחנוכה			

וישב	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	י"ד כסלו	קט: ☐	קח: ☐	צט: ☐
מאנטאג	ט"ו כסלו	קט: ☐	קט: ☐	צט: ☐
דינסטאג	ט"ז כסלו	קי: ☐	קט: ☐	ק: ☐
מיטוואך	י"ז כסלו	קי: ☐	קי: ☐	ק: ☐
דאנערשטאג	י"ח כסלו	קיא: ☐	קי: ☐	קא: ☐
פרייטאג	י"ט כסלו	חזרה		
שבת	כ' כסלו	חזרה		

זונטאג ויחי - ה' טבת

בחגיגה לימוד החודש: **דף קג:** (מתני') - **דף קיב:** (רב מרי בר רחל)
בחגיגה חזרת החודש: **דף צג:** (מתני') - **דף קג:** (סוף הפרק)

- איסור השגת גבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות
לחבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון ד'אבב
ואין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מהנהלה:
טל: 3א 718-438-1188 פקס: 718-298-2044
הערות על הגיון יתקבלו בדיון ע"י אימיל: kinyantorah@amidelzion.org

ויגש	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	ד' דחנוכה			
מאנטאג	ה' דחנוכה			
דינסטאג	ו' דחנוכה - א' דר"ח טבת			
מיטוואך	ז' דחנוכה - ב' דר"ח טבת			
דאנערשטאג	זאת חנוכה	קיב: ☐	קיב: ☐	קב: ☐
פרייטאג	ג' טבת	חזרה		
שבת	ד' טבת	חזרה		